

Die Gaste

Sayı: 26 / Mart-Nisan 2013

3 Nihayet Hedefe Varıldı (mı)?

Prof. Dr. Wolf-D. BUKOW

Bağımsız ve Hansa Kenti Hamburg ile DiTİB Hamburg Eyalet Birliği, Hamburg İslam Dernekleri Danışma Kurulu ve İslam Kültür Merkezleri Birliği arasında 2013'te imzalanan Sözleşme Hakkında.

4 Bir Başka Dilde Konuşmak Neden Yasaklanır?

Doç. Dr. Kutlay YAĞMUR

Anne-babalar çocuklarına duygu ve düşüncelerini en iyi aktardıkları dilde konuşurlar. Olağan koşullarda insanlar dillerini kuşaktan kuşağa binlerce yıldır sözlü olarak aktarmışlardır. Yazılı dilin yaygınlaşmasıyla da birçok dilin gelişimi ve yaygınlaşması daha da kolaylaşmıştır.

6 Sözcüklerin Önlenemeyen Evrensel ve Gizemli Yolculuğu...

İmdat ULUSOY

Almanca-Türkçe sözlük Pons'un 768. sayfasında bir sözcük adeta bağdaş kurmuş, rahat rahat oturuyor. Aslen Türkiye kökenli ama her nasılsa entegrasyona uğramış ve sanki çifte vatandaşlık hakkını da elde etmiş gibi bir hali var; üstelik önünde Almanca'nın olmazsa olmazı bir 'Artikel' de var: *Der Döner*.

8 Nefret Suçları (Hate Crimes) Kültürel Kimliğe Saldırı

Prof. Dr. Michael FINGERLE
Dipl. Ped. Caroline BONNES

Göç kökenli insanların günlük yaşamlarında genelde farklı ülkelerden gelenlere karşı düşmanlık, yabancı karşıtlığı ya da ırkçılık kavramlarıyla özetlenebilen deneyimlere maruz kalması, ne yazık ki hayat gerçekliğinin bir parçasıdır.

10 Ortaokul ve Liselerde Kökendili

Burkhard HECKER

Prof. Dr. Hans H. REICH

Anadili dersleri ek ve gönüllü bir ders olarak ortaokul ve liselerde olduğu gibi ilkokullarda da oluşturulabilir.

"Türk erkeği kadın sözüyle yola gitmez"

Hürriyet Avrupa'nın 22 Ocak 2013 tarihli sayısında bir haberin başlığıdır bu. Konu, Mercedes otomobillerindeki navigasyon aygıtının Türkçe seslendirmesinde bir erkek sesinin kullanılması. Sistemdeki, İngilizceden Çinceye, Portekizceden Rusçaya kadar 15 ayrı dilde kadın sesi kullanılırken, sistem Türkçeye çevrildiğinde, sürücüye sadece erkek sesi yol gösteriyor.

Yukardaki fotoğrafta Mercedes otomobillerindeki navigasyon aygıtını seslendirenlerin toplu fotoğrafı yer almaktadır. Bu fotoğrafı ilginç kılan, değişik dilde seslendirme yapanların sadece birinin **erkek** olmasıdır.

Bu istisnai durumu Mercedes firmasına soran *Hürriyet* muhabiri Orhan Gedik'in haberine göre, Mercedes-Benz'in basın ve halkla ilişkiler global bilgi dairesinden Norbert Giesen imzasıyla gelen yanıtta, dünyanın her ülkesinde navigasyon sistemlerinde kadın sesi tercih edildiği vurgulanırken, Türk sürücülerin erkek sesini tercih ettiği belirtilmiş. Her önemli dilin Mercedes'te kendine ait bir sesi olduğu, hatta İngilizce'de in-

giltere ve ABD telaffuzu olmak üzere iki farklı ses bulunduğu kaydedildi. Ancak bu konudaki tek istisnanın Türkiye olduğu vurgulanmış.

Habere göre, Mercedes'in açıklaması şöyle devam ediyor: "Gerçekten de tüm ülkelerde navigasyon sesi bir kadına aitken, Türk Mercedes kullanıcıları bu rolün sempatik bir erkek sesinden yapılmasına önem veriyor. Bunun arkasında kültürel sebepler olabilir."

Haberi yapan muhabir, her ne kadar arka plandaki "kültürel sebepler" in ne olduğunu sorma gereği duymamışsa da, haberinin sonuna koyduğu bir başlıkla, sebebi olmasa da sonucu esprili biçimde ortaya koymuş: "**Tüm dünya kadın sesiyle, Türkler erkek sesiyle yolunu buluyor**"

Türkler erkek sesiyle yolunu buluyor

Böylece Türkiye toplumunun ne kadar "maço" olduğu bir kez daha, üstelik lüks Mercedes otomobilleriyle "tescil" ediliyor!

Şüphesiz bu duruma Türkiye toplumunu tanıyan hiç kimse şaşırmayacaktır. Hatta bu durumun, minibüslerden otobüslere ve özel otomobillere kadar her daim arabesk müzik dinleyerek seyahat eden bir toplumda, arabesk müziğin "kralları"nın (Orhan Gencebay, Müslüm Gürses, İbrahim Tatlıses, Ferdi Tayfur, Küçük Emrah vs.) erkek olmasıyla uyumlu olduğu da söylenebilir.

Patriotlar Patladı! ("Mehmetçik ve Helga")

Kimilerine göre, sözde, Suriye'den gelecek olan saldırıya (füzelere) karşı NATO üyesi Türkiye'nin korunması için Almanya, Hollanda ve Amerika'dan 6 Patriot füze bataryası getirildi.

Bu bataryaları da -korunması ve kullanılması için- Almanya'dan yaklaşık 400, Hollanda'dan 360 ve Amerika'dan da yaklaşık 400 (iddialara göre) asker takip etti.

Amerikalılar ve Hollandalılar Adana ve Gaziantep'te konuşlandırılırken, Almanlar da Kahramanmaraş'ta görevlendirildi.

Hiçbir askeri sevkıyat Almanlarınki kadar ilgi çekmemiştir. Daha Almanya'da, Türkiye'ye

gelecek askeri konvoylar henüz yoldayken fotoğraflar çekilmeye başlanmıştı. Limana ulaşılmış ve askeri malzemeler yüklenmişti. Ve uzun bir yolculuktan sonra Alman askerleri ve malzemeler İskenderun limanına varmıştı.

Ne olduysa oldu ve herşey "o zaman" başladı. İskenderun'un caddelerinde yürürken Alman askerlerin başına çuval geçirildi ve tartaklandı.

Ardından gazetelerde "Mehmetçiğe Helga uyarısı" başlıklı haberler yer almaya başladı. Haberlere göre, "Mehmetçiklere", başta 20 kadın asker olmak üzere Alman askerlerle ilişkilerinde dikkatli olunması gerektiği emredilen uyarıda, "Alman kadın askerlere yaklaşımınıza dikkat edin, misafirperver olun ama şakalaşıp fazla samimi olmayın" denildi.

Yine aynı haberlere göre, Alman Büyükelçiliği, Alman askerlerine "Türk komutanların karşısında ayak ayak üstüne atmayın, Kahramanmaraş sokaklarında alkollü gezmeyin" denildi.

Daha sonra Alman askerlerinin koşullardan rahatsız olduğu, Alman personeliyle Türk personeli arasında "ciddi bir gerilim olduğu", "işbirliğinin genelde sorunlu olduğu", "Alman askerlerine kasıtlı olarak kötü muamelede bulunduğu", "bir Alman kadın askerin bir Türk komutan tarafından darp edildiği" iddiaları duyulmaya başlandı. Ardından Federal Alman Meclisi silahlı kuvvetler raportörü Hellmut Königshaus'un raporu Alman basınında yer

aldı.

Alman basını tepki gösterdi. Ama yine de anlayışlı davranıldı! Nasıl olsa Türkler maço idi ve entegre olmuyorlardı. Kadının sözünü zaten hiç dinlemiyorlardı. Zaten hepsi "töre cinayeti" işleme eğilimli ve "ithal-gelin" getiriyorlardı. Sonra hepsi de "türbanacı" ve "islamcı" değil miydi! Sadece "manavcılık" yapıp "türbanlı kızlar" üretip sosyal hizmetlerden geçinmiyorlar mıydı!

Belki Alman kadın asker bu önyargılarla şartlanmıştı. Belki bu generali bir "Alamancı"yla karıştırmıştı ve "Alamancı"ya davrandığı gibi davranabileceğini düşünmüştü. Belki de Türkiye ile Almanya'yı bir an için karıştırmıştı.

Kim bilir; belki de morali bozuktu!

Belki de Türk general "ulusalcı"ydı ya da o da Almanlara karşı önyargılıydı. Belki de gerçekten maço ydu ve bir kadının inisiyatifi elinde bulundurmasını kabullenemiyordu.

Belki de tesadüfen onun da morali bozuktu!

Kim bilir!.....

Die Welt gazetesine konuşan Almanya Dışişleri Bakanı Westerwelle ise, Alman askerlerine daha fazla saygı gösterilmesini isteyerek, "Dost olarak geldik, dost gibi de ağır lanmak istiyoruz" dedi.

Ama olan oldu. "Mehmetçik" ile "Helga" algısı üzerinden entegrasyon hesapları görülmeye başlandı.

EINLADUNG ZUR FACHTAGUNG

MIGRANTINNEN UND MIGRANTEN WERDEN LEHRERINNEN UND LEHRER

Samstag, den 20. April 2013
10:00 – 17.30

in der Bildungsstätte Steinbach (Taunus)

DIE GASTE

İKİ AYLIK TÜRKÇE GAZETE
TÜRKISCHE ZEITUNG
ERSCHEINUNGSWEISE: ALLE ZWEI MONATE
Unentgeltlich
ISSN 2194-2668
Herausgeber: Initiative zur
Förderung von Sprache und
Bildung e.V.
DİL VE EĞİTİMİ DESTEKLEMEK
İÇİN İNİSİYATİF e.V.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
ViSdP/Chefredakteur:
ZEYNEL KORKMAZ
(Duisburg/Essen Üniversitesi,
Türkçe Öğretmenliği Bölümü)

YAYIN YÖNETİMİ/REDAKTION:
ENGİN KUNTER (Doktorandin)
GÜLDEN GÜNGÖR
OZAN DAĞHAN

Posta Adresi:
Postfach 10 30 03
40021 Düsseldorf

İnternet Adresi:
www.diegaste.de

E-Posta/Mail:
diegaste@yahoo.com

Stadtparkasse Düsseldorf
BLZ 30050110
Kontonummer 1005468796

Dizgi/Layout: Die Gaste Verlag
Baskı/Druck: Hürriyet-Deutschland

İÇERİK

"Türk erkeği kadın sözüyle yola gitmez"	1	Die Gaste
Patriotlar Patladı! ("Mehmetçik ve Helga")	1	Die Gaste
Nihayet Hedefe Varıldı (mı)?	3	Prof. Dr. Wolf-D. Bukow
Bir Başka Dilde Konuşmak Neden Yasaklanır?	4	Doç. Dr. Kutlay Yağmur
Türkiye-AB Üyelik Süreci ve Entegrasyon Sektörü	5	Nihat Ercan
Sözcüklerin Önlenemeyen Evrensel ve Gizemli Yolculuğu...	6	İmdat Ulusoy
Ebeveynler Okul Öncesi Dönemde İkidilli Çocukların Dilsel Gelişimini Nasıl Destekleyebilir?	7	Prof. Dr. phil. Johannes Mand
Nefret Suçları (Hate Crimes) Kültürel Kimliğe Saldırı	8	Prof. Dr. M. Fingerle/C. Bonnes
Türkçe Almancaya Engel mi? Yoksa Destek mi?	9	İlker Balçık
Ortaokul ve Liselerde Kökendili	10	Prof. Dr. Hans H. Reich/B. Hecker
Çocuk ve Gençler İçin Kültürel Uyumluluk Şartının İcadı Hakkında	11	Prof. Dr. Wolfgang Schneider
Göçmenler ve Kamu Yayın Hizmeti	12	Levent Erçin
Geçmişin Işığında Türkiye Kökenlilerin Mevcut İş Piyasasına Entegrasyonu	13	Prof. Dr. Aysel Yollu-Tok
Sorumluluk	14	Nebahat S. Ercan
Eleştiri ve Şiddet	15	Kitap Tanıtımı
Almanya'da 22 Eylül 2013 Günü Genel Seçim Var!	16	Die Gaste
Sempozyum 2013	16	Duyuru

Nihayet Hedefe Varıldı (mı)?

Bağımsız ve Hansa Kenti Hamburg ile
DİTİB Hamburg Eyalet Birliği, Hamburg İslam Dernekleri Danışma Kurulu
ve İslam Kültür Merkezleri Birliği arasında
2013'te imzalanan Sözleşme Hakkında

Siegen Üniversitesi Prof. Dr. Wolf-D. BUKOW

Şubat 2013'te Bağımsız ve Hansa Kenti Hamburg Senatosu'nda kabul edilen kamu sözleşmesinin önemini doğru yorumlayabilmek için, konuk işçi göçünden bu yana ülkemizde İslam hakkında yürütülen tartışmalara bir göz atmak gerekir. Bu tartışmaya iki özel durum başından itibaren etkide bulunmuştur. Birincisi, işçi alımı anlaşmaları kapsamında, özellikle Türk göçü İslam'la eşit tutulmuştur ve öte yandan vatandaşlarının dini gereksinimlerini karşılamak Türk Devleti'ne bırakılmıştır. Bu nedenle kısa sürede Diyanet İşleri Başkanlığı'nın sorumluluğunu üstlendiği, amacı Almanya'da yaşayan Müslümanların dini gereksinimleriyle ilgilenmek ve dini hizmetlerde bulunmak olan bir organizasyon (DİTİB) oluşmuştur. Ancak burada ortaya çıkan sorun, Türkiye'den gelen bazı göçmenlerin DİTİB tarafından temsil edilen doğrultunun dışında olmaları, kendilerini Aleviliğe dahil etmeleri, diğerlerinin kendilerini seküler¹ olarak tanımlamaları ve hatta bazılarının farklı Hıristiyan topluluklara aidiyeti değildir yalnızca. Bununla birlikte, önceleri eski Yugoslavya'dan gelen göçmenlerde olduğu gibi, sonraki dönemlerde Fas'tan da göçmenler gelmiştir ve bunların Türk din temsilciliği ile hiçbir ilgileri olmamıştır. Ama çok özel bir durum da buna eklenmiştir. Türkiye'den gelen göçe odaklanarak, pek bariz olmasa da Avrupa'da ve nitekim Almanya'da varolan yerli İslam hakkında bir kanı oluşturulması unutulmuştur.

İlk otuz yıl boyunca İslam'ın bu öznel sınıflandırmasına dokunulmamıştır. Konuk işçiler göçmene dönüştükten ve arka bahçelerde ilk camiler, bir diğer ifadeyle ilk Alevi kültür merkezleri ve İslam'a yakın diğer topluluklar oluştuğunda, pek de mantıklı olmayan bu birleşim hiç değişmemiştir.

İslam'ın tüm görünümüyle uygun tarzda sınıflandırması, yerel girişimlere bırakılmıştır. Bu bağlamda üç farklı yaklaşım ortaya çıkmıştır:

– Yerleşim yerleri düzeyinde, angaje olan yerli sakinler ile İslam topluluklarının temsilcileri arasında varolan yerel temaslar,

– Tek tanrılı (*abrahamitische*) dinlerle ilgili sorunsalların konu edildiği, kiliseler ve İslam toplulukları arasında yürütülen dinlerarası diyalog,

– Ve arada sırada düzenlenen dinler üstü barış ayinleri.

Devlet ise, tüm yetkiyi Türk Devleti'ne aktararak kendini sorumlu görmediği için değil, tersine Almanya'da Hıristiyanlık güdümünde olan, devlet ve kilise arasında anlaşmayla düzenlenmiş devlet kilisesi uygulamasını tartışmaya açmak istemediği için, ilk aşamada tartışmanın tümüyle dışında kalmıştır. Buradaki amaç, İslam'a yalnızca kabul edilmiş kamusal-hukuksal topluluk statüsü vermek istenmemesi değil, aynı zamanda olası İslam din derslerini kontrol altında tutmak istenmiş olmasıdır.² Nitekim devlet-kilise anlaşması kapsamında kiliseler din derslerini kendileri kontrol ediyor. Ve İslam'a da bu hakkın tanınması gerekirdi. Farklı müslüman toplulukların ortak bir çatı altında toplanmayı başaramaması ve sözde³ zorunlu tek muhatap bulunmaması bu nedenle yararlıydı.

11 Eylül olaylarıyla birlikte durum aniden değişmiştir. O güne kadar İslam toplulukları daha çok kabul görme, özellikle ibadet merkezleri (özellikle de cami) kurma, okullarda kendi din derslerini verebilme ve bahçe avlularından kurtulma yönünde baskı yaparken, şimdi de devlet diyalogun arttırılması, daha açık bir ifadeyle güvenlik sorununu konu edinen diyalogların yürütülmesi yönünde baskı yapıyordu. Yukarıdan dayatılan bu diyalog iki sorunsala yoğunlaşmıştır: Anayasanın kabul edilmesi ve entegrasyon. İki açıdan sapla saman birbirinden ayrılmak isteniyordu: Aşırı dinci grupların izole edilmesi ve kültürlerine ve kökendillerine tutunan belirli toplumsal gruplardan yalıtılması. Fundamentalizmin yalıtılması sorun yaratmazken, özellikle sosyolog H. Esser tarafından saptanan ve çoktan aşılışmış Amerikan kaynaşma ideolojisinden etkilenen entegrasyon tartışmaları sürekli sorunlar doğurmuştur, çünkü bu ideoloji, çıktığı ülkede olduğu gibi, toplumsal gerçeklere uymamaktadır. Ancak ilginç olan şey, eski devlet kilisesinin, toplumsal dayanışmanın sağlanması amacıyla dinin kötüye kullanılmaması yönündeki beklentisinin sorun yaratmamış olmasıdır, çünkü bu beklenti, en azından dolaylı olarak dinsel toplulukların devlet nezdinde değer kazanmasını sağlamakta ve öte yandan bu sayede kabul edilme beklentisi yaratmaktadır. Ve görünüşe göre bu diyalogun büyük ölçüde dışta bıraktığı bir olgu da, top-

lumda 11 Eylül olayları nedeniyle de artan İslam düşmanlığıdır⁴.

Son yıllarda ise eski konular yeniden öne geçmiştir:

– Yerleşim yerleri düzeyinde uzman olmayan ve angaje çevreler ile İslam topluluklarının temsilcileri arasında varolan yerel temaslar, özellikle İslam'a özgü ibadethanelerin inşası ve din dersleri tartışmaları aracılığıyla kültürler ve dinlerarası diyaloga dönüşmüştür.

– Tek tanrılı dinlerle ilgili sorunsalların konu edildiği, kiliseler ve İslam toplulukları arasında yürütülen dinlerarası diyaloglar, mezhepsel eğitim birimlerinde başlatılmış temaslara dönüşmüştür.

– Arada sırada düzenlenen dinler üstü barış ayinleri de dinlerarası etkinliklere dönüşmüştür.

Görünüşe göre elli yıllık göçün ardından, son derece düşük düzeyde olsa da, İslam tüm görünümüyle yerli nüfusun dünya tasarımlarında yer edindi. Bu, İslam'ın bir gerçeklik olarak görülmeye başladığı, ama henüz düşük düzeyde bir gerçeklik olarak görüldüğü anlamına gelir, tıpkı konuk işçi kuşağı çocuklarının günlük yaşamda kabul görmemesi ve büyükanne ve babalarının göç kökeni nedeniyle hala göç geçmişi kavramıyla tanımlanıyor olması gibi.

Bu bağlamda Hamburg Sözleşmesi'yle neyin amaçlandığı açıklık kazanıyor. Sözleşme yeni bir hukuk⁵ doğurmuyor. Ancak eyaletlerin bir taraftan bu tür konularda yetkili olduklarını kabul ediyor, çünkü devlet ve kilise arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinden eyaletler sorumludur. Böylece İslam Almanya'da üçüncü bir dinsel temel olarak ciddiye alınmaktadır. Ve bu sözleşme, diğer taraftan İslam'ı düşük öneme sahip bir din olarak kavriyor. Bu kamu sözleşmesi, yeni toplulukların anayasaya bağlılığını tekrar tekrar taahhüt etmesi sağlanarak, bir yönüyle devletin siyasi açıdan dini kontrol etme arzusunu karşılıyor, diğer yönüyle, ancak sınırlı ölçekte (toplulukların görüşlerini bildirme hakkı anlamında), İslami grupların din derslerine ve din dersi öğ-

⁴ Bkz.: Wolf-D. Bukow (2012): Reden über die Religion In: www.cedis.uni-koeln.de.

⁵ Hamburg Senato Müsteşarlığı'nın 14 Ağustos 2012 tarihli bildirisinde şu yer almaktadır:

Sözleşmeler bir jesttir. Belediye İslam'ın Hamburg'daki varlığını ve Müslüman ve Alevi inancına mensup Hamburgluların komünal sistemimizin eşit birer yurttaşı olduğunu kabul eder. Mevcut yasalardan bağımsız olarak bu sözleşmeler, dinsel birlikte yaşamın farklı alanlarına açıklık getirmektedir.

retmeni yetiştirme süreçlerine katılım istemlerini karşılıyor. Özünde bu iki nokta aslında sözleşmede geçerli düzenleme ve yönergelerin ötesine geçen tek noktadır ve bir devlet-kilise anlaşmasının hedeflendiğini en azından ima etmektedir. Kamu sözleşmesinde nelerin yer almadığı da ilginçtir. İslam topluluklarına elbette yalnızca kamusal-hukuksal kurum statüsü (devlet tarafından toplanan kilise vergisinin İslam'ı kapsamı vb.) değil, aynı zamanda devlet-kilise sözleşmesine dayanan kürsülerle teoloji fakülteleri üzerinde doğrudan etkide bulunma, din öğretmeni eğitiminin (örneğin Avusturya'dan farklı olarak) yapıldığı, devlet tarafından finanse edilen yüksek okullara sahip olma olanağı (*Fachhochschule*) ve elbette kendi memurlarını belirleme hakları (Köln Kardinali gibi maaş devlet tarafından ödenen yöneticiler) tanınmamaktadır.⁶

Kamu sözleşmesinin, bir yandan İslam'ı düşük boyutlu bir değer olarak görmesi, ama diğer yandan günümüzde kiliselerin her yerde gözlemlenebilen kurumsal yapısındaki zayıflama ve bu sözleşmenin günlük yaşamın çağdaş dinlerinin –her ne kadar kasıtlı olmasa da– kendisini kabul ettirmesine katkı sağlaması ironiktir.⁷ Böyle bakıldığında, bu kamu sözleşmesi, sözleşmenin merkezine işlenmiş olan devlet kilisesi geleneği ve bu geleneğe uyan devletin kontrol arzusu bir kenara bırakıldığında, o, kilise ve devlet ilişkilerine neredeyse postmodern ve geleceğe dönük bir anlayış sunmaktadır. Sözleşme atalardan kalma devlet kilisesinin artık aşılmasına ve seküler devletin postmodern gerçeklerine ve günlük yaşam dinlerinin uygun bir yönde gelişmesine katkı sağlayabilir.

Çeviri: Die Gaste

⁶ Yalnızca 5. maddeyle ilgili tutanak açıklamalarında şöyle denmektedir:

"Bu nedenle Bağımsız ve Hansa Kenti Hamburg, bilim, araştırma ve öğretim özgürlüğünü dikkate alarak, İslam din topluluklarının öğretim üyesi atamaları öncesinde görüş bildirme olanağına sahip olmaları için, İslam din topluluklarına ders içerikleri ile ilgili, bu içeriklerin inanç esaslarından büyük ölçüde sapsmaları durumunda, açıklamalarda bulunmalarına fırsat tanımak için, üniversite bölümlerinin akreditasyonu için gerekli esasların oluşturulması sürecine ve sınav ölçütlerinin formülasyonuna dahil edilmeleri için çaba gösterecektir."

Ancak bu görüş bildirme hakkı, İslam din topluluklarının bildirilen görüşlerin ortak bir beyan teşkil etmesi durumunda tanınmaktadır.

⁷ Kasıtlı olmasa bile -Bkz. Wolf-D. Bukow (2012): Muslimische Parallelsellschaft oder ein postmodernes religiöses Milieu? In: Ceylan, Rauf (Hrsg.) Islam und Diaspora. Analysen zum muslimisch-en Leben in Deutschland aus historischer, rechtlicher sowie migrations- und religionssoziologischer Perspektive. Reihe: ROI - Reihe für Osnabrücker Islamstudien - Band 8 Frankfurt am Main [u.a.]: Lang 231ff.

¹ Bkz. Wolf-D. Bukow (2011): Die Bedeutung der Gülen-Bewegung als sozio-kulturelle Initiative in der Zivilgesellschaft. In: Ursula Boos-Nünning u.a. (Hg.): Die Gülenbewegung zwischen Predigt und Praxis. Münster: Aschendorff-Verlag S.175ff.

² Wolf-D. Bukow, Erol Yildiz (Hg.) (2003) Islam und Bildung. Opladen.Leske & Budrich.

³ Aslında Reformasyon dönemiyle birlikte artık Hıristiyanlık'ta da tek bir muhatap bulunmuyordu, ancak Augsburg Din Uzlaşması ile zorunluluk gereği konunun üstü kapatılmıştır.

Bir Başka Dilde Konuşmak Neden Yasaklanır?

Doç. Dr. Kutlay YAĞMUR Hollanda/Tilburg Üniversitesi

Dil bir iletişim aracıdır. İnsanları diğer varlıklardan ayıran en önemli özellikleri duygu ve düşüncelerini dille aktarmalarıdır. Dünyaya gelen her sağlıklı bebek, anne-baba ve çevresinden anadilinin kodlarını öğrenir. Anne-babalar çocuklarına duygu ve düşüncelerini en iyi aktardıkları dilde konuşurlar. Olağan koşullarda insanlar dillerini kuşaktan kuşağa binlerce yıldır sözlü olarak aktarmışlardır. Yazılı dilin yaygınlaşmasıyla da birçok dilin gelişimi ve yaygınlaşması daha da kolaylaşmıştır. Çok basit bir şekilde anlattığımız çocuğun dil edinimi ve kullanımı süreci bazen hiç umulmadık bir çehreye bürünür. Örneğin işitme engelli olmak dil öğrenmenin önündeki en büyük engellerden birisi olabilir. Sağır olmak sözlü dili öğrenmeyi çok büyük oranda engeller. Ancak insan beyni iletişim gereksinimini bu defa işaret dili ile giderme yolunu bulmuştur. İnsanın varoluşunda iletişim temel olduğu için insanoğlu mutlaka bir çözüm bulmuştur. Televizyon, telefon ve internet gibi araçların da temel işlevi iletişim sağlamaktır. İnsan yaşamında bu kadar temel bir gereksinim olan iletişim ihtiyacını sınırlamak, engellemeye kalkmak veya bu iletişimin hangi kanaldan nasıl yapılacağına karışmak kesinlikle savunulabilecek bir durum değildir. Bu durumu savunmaya kalkmak ise sadece ahmaklık olarak nitelenebilir. İdeolojik saplantılarla dil yasağını savunma ahmaklığını yapanlar da insanlık tarihinde layık oldukları yeri almışlardır. Bu yazımda Hollanda'da ortaya çıkan ama son 10 yıldır tüm Batı Avrupa'yı sarmış olan dil yasakları konusunu işleyeceğim. Yüzeysel bir tartışma olmaması için konunun hem tarihsel hem de politik boyutlarını irdeleyerek "dil yasağı" kavramını mercek altına almış olacağız.

Dilin toplumsal iletişim boyutu olmasa dil de olmazdı. Toplum içi iletişim insanların en büyük gereksinimidir. Bunun için ortak bir dile gerek vardır. Ulus-devlet kavramı henüz ortaya çıkmadan önce yeryüzünde on binlerce dil olduğu bilinir. Endüstrileşme sonucu kentleşmenin artması ve eğitim sistemlerinin çoğunlukla sadece resmi dil üzerinden yürütülmesi azınlık dillerinin zayıflamasına yol açmıştır. Ulus devletlerin egemen tutumları yüzünden küçük nüfuslu gruplar tarafından konuşulan diller daha büyük nüfusa sahip olan devletlerin ve dillerin hegemonyası altına girmişlerdir. Olağan koşullar altında bile birçok dil sadece konuşuldukları grup içinde ve genellikle de ev içi kullanımla sınırlı kalan dillerin varolmasına yol açmıştır. Eğitim sistemleri tarafından desteklenmeyen ve sadece evde konuşulan dillerin yaşaması her geçen gün güçleşmektedir. Olağandışı durumlarda ise dil konusu siyasi egemenlik ve baskı aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Konuyu daha iyi kavramak için tarihten örnekler vermimizde fayda olacaktır.

Avrupa Birliği'nin kurucu ülkelerinden

olan Fransa dil sınırlamaları ve yasakları açısından ilginç bir örnektir. Kuruluş ideolojisi olarak Türkiye'nin de örnek aldığı Fransa, Üniter devlet yapısını benimsemiştir. "Tek dil-tek devlet-tek millet" ideolojisi azınlıkların kullandığı dillere resmi kurumlarda yer yoktur. Batı Avrupa'da karşılaştığımız azınlık dillerinin ötekileştirilmesinin ve baskı görmelerinin en önemli nedeni ulus-devlet ideolojisidir. Aynı Fransa yurt dışındaki Fransız çocukların ve yetişkinlerin anadillerinin öğretimi için dünya genelinde yaklaşık 130 ülkede Fransızca dil ve kültür kursları düzenlemekte ve bunun maddi kaynaklarını sağlamaktadır. Kendi anadiline ve kültürüne bu denli sahip çıkan ve Fransızca'yı yaygınlaştırmak ve etki alanını genişletmek için bunca para harcayan Fransa, kendi ulusal sınırları içinde yer alan Baskça, Bretonca, Katalanca, Korsikaca, Alsazca, Mozel Fransik Dili, Batı Flamanca, Frankoprovensal, Franc-Comtois, Valonca, Champenois, Picard Dili, Normanca, Gallo, Burgonyaca, Oksitan, Gaskonca, Provensal, gibi diller için uzun yıllar hiçbir koruyucu önlem almamış ve bu dillerin eğitim kurumlarında genç kuşaklara öğretilmesine Fransız Anayasası'nı gerekçe göstererek izin vermemiştir. Fransa'nın tarihsel azınlığı olarak nitelenen bu gruplar tarih boyunca buldukları topraklarda yaşayan insanlardır ancak devletin kurucusu halkın dili olan Fransızca anadilleri olmadığı için iki yüz yıldır kendi anadilleri okullarda yer bulamamıştır.

İspanya'daki durum ise çok daha çarpıcı "dil yasağı" örnekleri içermektedir. Katalanlar ve Basklar İspanya'da en çok bilinen azınlık gruplarıdır, çünkü dil hakları için verdikleri mücadele ile ünlüdürler. Tarihsel olarak İspanya'nın durumunu incelediğimizde çok çarpıcı gerçekler ortaya çıkmaktadır. 1936-39 arasındaki İspanya İç Savaşı'nı, General Franko (Francisco Franco y Bahamonde) milliyetçiler ve komünistler arasındaki bir savaş olarak gösterse de başkalarına göre de bu iç savaş 'faşistler' ve 'özgürlükçüler' arasındaki bir savaştır. Tarihin kanlı faşistlerinden olan General Franko savaşı kazandıktan sonra İspanyolca dışındaki tüm dilleri yasaklamıştı. Özellikle Katalanlara ve Basklara karşı çok planlı dil kırımına başladı. İspanya'da yaşayan herkes İspanyolca konuşmak zorundaydı. Katalanca konuşan insanları hapsedirdi. Azınlık dillerinde yazılmış kitapları toplatıp yaktırdı. İnsanlık dışı bu uygulamaları yaparken Franko'nun en büyük derdi Katalan veya Bask kimliğinin bastırılmasıydı. Egemenliğin kayıtsız şartsız İspanyollarda olduğunu kabul ettirmek için dil yasaklarını devam ettirdi. Dil yasakları Franko'nun öldüğü 1975 yılına kadar devam etti. 1983 yılında çıkarılan normalleşme yasası sonrasında bu yasaklar tamamen kaldırıldı. İspanya, Avrupa Birliği'ne katıldıktan sonra azınlık hakları verildi ve şimdi "dil yasağı" kavramı

İspanyolların tüylerini ürpertir bir hale geldi.

Dil yasaklarına bir başka can alıcı örnek Sovyetler döneminde yaşananlardır. "Yoldaşlık-kardeşlik" sloganıyla yola çıkan Sovyetler rejimi Lenin döneminde azınlık gruplarına çoğulcu ve destekleyici yaklaşmıştır. Küçük dil grupları için bile alfabeler geliştirilmiştir. Ancak Stalin'le birlikte inanılmaz baskıcı bir dönem başlamıştır. 1936-37 yılları arasında herkesin Kiril alfabesini kullanması zorunlu hale getirilmiş ve her türlü eğitim Rusça üzerinden verilmiştir. Stalin'in özellikle Türk gruplara yaptığı zulüm tarihin karanlık sayfaları arasındaki yerini almıştır. Kırım Tatarları yurtlarından sürülmüş dilleri kimlikleri yok edilmeye çalışılmıştır. Aynı şekilde Altaylar, Başkurtlar, Kırgızlar, Kazaklar, Özbekler ve Yakutlar anadillerinde eğitim verememiş, her türlü eğitim Rusça yapılmıştır.

Zaman içerisinde insanların anadillerini konuşmaları ayıplanır hale gelmiş ve anadili eşittir geri kalmışlık ve Sovyet ideolojisine muhalefet olarak algılanmıştır. Stalin öz kimliğine ve değerlerine sahip çıkan halkları kıyıma uğratmıştır. Kırım Tatarları bunun en can alıcı örneğidir. Brejnev döneminde yapılanlar ise insanlık tarihinin en kara sayfasıdır. Eritme politikaları had safhaya ulaşmış evlerde anadilinde konuşmak bile yasaklanmıştır. Rusçanın mutlak hakimiyetini sağlamak için yatılı devlet okulları kurulmuş ve anadili Rusça dışında olan çocuklar bu okullarda eğitime tabii tutulmuşlardır. Farklı etnik kökenlerden gelen çocukların karıştırıldığı bu okullarda Rusça dışında dil konuşmak yasaklanmıştır. Hatta çocukların isimleri bile değiştirilmiştir. Bununla ilgili de çok önemli bir tarihsel anı vardır. İkinci Dünya Savaşı'nda büyük savaş kahramanı ilan edilen Matrosov'un gerçek adının Şakir olduğu ortaya çıkmıştır. Şakir'in yatılı okul döneminde adının Matrosov olarak değiştirildiği Başkurt hükümet yetkilileri tarafından 1990'lı yıllarda açıklandı. Okulundaki baskı ve dışlanmaya dayanmadığı için adının Matrosov olarak değiştirilmesini kabul ettiği ama gerçek kökeninin Başkurt olduğu 90'lı yıllardan sonra ortaya çıkmıştır. Dil yasaklarıyla başlayan ve toplumsal bütünlük gibi sloganlarla desteklenen dil yasaklarının insanların kimliklerini ve aidiyet duygularını değiştirmeye de yönelik olduğu tarihsel bir gerçektir. 19. ve 20. yüzyılın baskıcı rejimlerinde yaşanan bu durumların 21'inci yüzyılda hem de demokrasinin beşiği Avrupa'da yaşanıyor olması ciddi olarak sorgulanması gereken bir konudur.

Çağımızın en karmaşık ve çapraşık ülkelerinden birisi Amerika Birleşik Devletleri'dir. Bir taraftan kendi vatandaşları için her türlü özgürlük isterken, diğer taraftan emperyalist amaçları doğrultusunda dünya halkları için en büyük tehditlerden birisi olmaya devam etmektedir. Sözüm ona "öz-

gürlüklerin beşiği" olan ABD'de yapılan bazı uygulamalar dünya siyasetinin nasıl bir çifte standart üzerine kurulduğunu da çok iyi anlatmaktadır. Başka ülkelere demokrasi ve azınlık hakları dersi veren Amerika'nın Kaliforniya eyaletinde yapılanlar dil ve azınlık hakları açısından ibretlik bir durumdur. Tarihe "Proposition 227" olarak geçen İspanyolca ve İngilizce ikidilli eğitim yasağı çok ilginç bir durumdur. 1998 yılında Kaliforniya'da yapılan referandumla eyalet anayasası değiştirilmiş ve ikidilli eğitim yasaklanmıştır. 36 milyon insanın anadili olan İspanyolcanın okullarda öğretilmesine izin verilmemiştir. Bir taraftan birçok ülkede azınlık dillerini örgütleyen hatta dilsel ve kültürel haklar için azınlıkları kışkırtan Amerika kendi topraklarında yüzlerce yerli Kızılderili dilini yok etmekle kalmamış çok büyük bir göçmen grubu olan Latin kökenli insanların anadilleri İspanyolcada eğitim almalarını engellemiştir.

Bir de dillerin güçsüzleştirilmesi ve toplumsal olarak olumsuz damgalanması konusu var ki, bunun en iyi örneği de Güney Afrika Cumhuriyeti'nde tarihe "apartheid" olarak geçen durumdur. Afrikalı yerlilerin Zulu ve Xhosa gibi dilleri fakirliğin ve sefaletin simgesi haline getirilmiş; insanların anadillerine karşı tutumları olumsuzlaştırılmıştır. Kendi dili ve kültürünü aşağılamak insanlarda en derin aşağılık duygularını yaratır. Aslında Güney Afrika'da yaşananlar arasında çok büyük benzerlikler vardır.

Birçok ülkedeki durumu tarihsel perspektiften inceleyip eleştirdikten sonra Türkiye'de yapılan hataları görmezden gelmek de elbette kabul edilebilecek bir durum değildir. 12 Eylül askeri darbesinden sonra Kenan Evren yönetimindeki cuntanın Kürtçenin kamuya açık yerlerde yasaklanmasını ve Kürt kimliğinin inkar edilmesini unutmuyoruz. Maalesef bu durum insanlık tarihinin karanlık sayfalarında yerini almıştır. Türk dilini ve kimliğini Avrupa'da inkar etmek ne ise Türkiye'deki azınlık dillerini inkar etmek de aynı şeydir. Her zaman her koşulda vurguladığımız ilkimizi bir kez daha vurgulayalım: Yeryüzünde hiçbir çocuğun annesi ile anlaşabildiği dilde konuşma özgürlüğü elinden alınamaz.

Batı Avrupa'da dil yasağı olur mu?

Batı Avrupa'daki dil yasaklarının günümüzdeki en önemli nedeni daha hala ulus-devlet ideolojisinin kurumsal kimliğinden kaynaklanmaktadır. Kurumsal kültürlerin oluşması gibi değişmesi de kolay değildir. Ulus-devlet kurumları tekdillilik ve hükümlerlik ilkesi temelinde yükseldikleri için farklı dillerin bu yapı içinde kendilerine yer bulmaları pek kolay olmamaktadır. Devlet kurumu olan okullardaki müfredat ve eğitimciler de bu kurumsal kültürün birer

aktörleridirler. Göçmen karşıtı çok yoğun bir algının egemen olduğu Batı Avrupa toplumlarında göçmene ait her şey hor görülme ve aşağılanmaktadır. Basın-yayın ve aşırı sağcı siyasi partilerin söylemleriyle de beslenen göçmen karşıtlığı göçmene ait her değer sorgulanmasını da beraberinde getirmektedir. "Uyum" gibi semantik içeriği belirsizlikler içeren bir siyasi kavramı kullanarak devlet kurumlarının işine gelmeyen her şeyi toplumsal uyuma aykırı gösteren ulus-devlet aklı göçmenlerin dışlanmasını sağlamaktadır. Bu ideolojik mekanizmanın en önemli unsurlarından birisi dildir. İnsanların birden fazla dilde konuşması sanki mümkün değilmiş gibi özellikle göçmen azınlıkların anadillerinde konuşması karşısında stratejiler geliştirmektedirler. Seçici algının sonucu olarak belli dillerdeki ikidilliliğin olumlu (örneğin, İngilizce-Almanca iki dilliyen çok iyi) ama göçmen dillerindeki (örneğin Almanca-Türkçe) ikidilliliğin olumsuz olduğu yanılısı sürekli olarak topluma gerçekmiş gibi dayatılmaktadır. Bununla bağlantılı olarak okullarda göçmen dillerine karşı geliştirilen olumsuz tavır ve yasakçı zihniyetin ciddi olarak tartışılması gerekmektedir.

1940 ve 1950'li yıllardan kalma ikidillilik alan yazını kullanan Avrupa devlet aklı, ikidilliliği devlet dilinin öğrenilmesi

önünde bir engel gibi göstermeye çalışıyor. Bilimsel olarak bu yanlıştır. Madem ikidillilik zararlıdır neden Alman çocukları İngilizce öğreniyorlar? Eğer ikidilliliğin bir zararı yoksa neden çocukların Türkçe öğrenmesine karşı çıkılıyor? Bunun nedeni ideolojik saplantılardır. Nasıl Franko, Katalanca ve Baskçayı yasaklamışsa; nasıl Stalin Sovyetlerde yaşayan tüm milletlerin anadillerini bastırılmışsa, şimdi Batı Avrupa'da "dil yasağı"ni savunan zihniyet de aynı kökenden gelmektedir. Okullarda Almanca veya Hollandaca dışında bir göçmen dilinin kullanılmasına izin vermemek başka türlü açıklanamaz.

Bu ilkel zihniyete somut bir örneği Belçika'dan vermekte fayda var. Ghent Üniversitesi'nde araştırmacı olan Dr. Orhan Ağırdağ'ın yaptığı çalışmalardan birisinde Dr. Ağırdağ inanılmaz bir durumu aktarıyor. Ziyaret ettiği okullardan birisinde ağız bantlanmış bir Türk çocuğunu gördüğünde nedenini soruyor ve öğretmen gururla "Flamanca dışında bir dil konuşan çocukların ağızlarını bantladıklarını ve bunun ne kadar yanlış olduğunu böylece anlattıklarını" söyler. Medeniyetin beşiği diye nitelenen Batı Avrupa'da böyle bir durumun olması inanılmaz bir olaydır. Söz konusu çalışma bilimsel bir dergide yayımlandığı için doğruluğu konusunda şüpheye düşmüyoruz,

ancak yaşanan durumu aklın alması mümkün görünmüyor. Belçika'da "ağız bantlayan" zihniyet ile Alman, Danimarka, Hollanda sınıflarında, okul bahçelerinde ve kantinlerde Türkçe konuşulmasına izin veremeyen zihniyet aynıdır.

Hollanda'da patlayan Türkçe yasağı meselesini ideolojik saplantılarla "hoş göstermeye çalışmak" ahlaki değildir. Hollanda'da yaşanan durum bir tek okulla sınırlı değildir. Birçok devlet ve vakıf okulunda bu tür yasaklar söz konusudur. Bu yasağı her ne gerekçe ile olursa olsun savunmak başka şeydir, bu yasakların Hollanda eğitim kurumlarının tamamını bağladığını savunmak başka şeydir. Eğer birileri Türkçe yasağını savunursa bunu savunanların kimlerin hizmetinde olduğu da açığa çıkmış olur. En önemlisi aklın ve bilimin hizmetinde olmadıkları kesinleşir. Şark kurnazlığı ile bir taraftan Türkçeden ve Türklerden "ekmek yiyip", diğer taraftan okulunda Türkçe yasağını savunursan bunun açıklaması olmaz. Ancak "Hollanda eğitim sistemi bunu dayatıyor, başka yolumuz yok" dersin, herkes Hollanda'nın ilkel politikasını suçlar ve mesele gerçek tartışma zeminine çekilir. Kıt akılların savunma stratejisi ile Türkçe yasağını savunmak ve savundurmamak mümkün değildir.

Hollanda'da ortaya çıkan durumla il-

gili olarak en çarpıcı durum "dil yasaklarının" meşru gösterilmesi olmuştur. Siyasi ve ideolojik menfaatlerinin tehlikeye girdiğini görenler umarsız bir şekilde söz konusu okulun diğer Türk öğrencilerine dil yasaklarını savundurmışlardır. Bu duruma televizyon ekranlarından kendi gözleriyle tanık olmasam bir tek söz bile etmezdim ancak kendi kulaklarımla "tabii ki okulda Hollandaca dışında dil konuşmak yasak olacak" diyen Türk çocuklarını duymak hiç hoş değildi. Bu ciddi bir hatadır. Okul yönetiminin öğrencilere okul kurallarını anlatması doğaldır ancak "dil yasaklarını savunması" kesinlikle kabul edilemez. Dilin kimlik boyutu gözetilince Türkçeyi inkar etmek çocukların Türk kimliğini inkar etmekle eş anlamlıdır.

Hollanda'da ortaya çıkan bu durum bir fırsat olarak kullanılmalı ve dil yasaklarının dünyanın neresinde olursa olsun kabul edilemeyeceğini bir kez daha yüksek sesle söylemek için vesile olmalıdır. Hollanda'daki durum bir tek okulla sınırlı değildir. İlkel dürtülerle bu duruma yol açan Hollanda okul sistemiyle birlikte yasakçı zihniyet ciddi şekilde sorgulanmalı ve çokdilliliğin faydaları herkese anlatılmalıdır. En önemlisi de politik menfaat için Türkçe ve Türk kimliği satışı sunulmamalıdır.

Türkiye-AB Üyelik Süreci ve Entegrasyon Sektörü

Nihat ERCAN

Türkiye'nin AB'ye üyelik süreciyle, Türklerin Avrupa'ya ya da Almanya'ya geliş süreci eş zamanlı olarak birbirleriyle örtüşür. Bu iki süreç karmaşık ilişkiler içinde yarım yüzyıldır birbirlerini olumlu, olumsuz yönlerde etkilemiş ve daha da etkileyecektir. AB-Türkiye ilişkilerinde girilen son yolda "Ucu Açık Müzakereler" olarak isteksizce yürütülürken, Türklerin Avrupa'ya uyumları da gönülsüzce "ucu açık" olarak işlenmektedir.

Türkiye'nin AB üyeliğine görünürde Yunanistan, Güney Kıbrıs, Fransa engellenen ülkeler olarak öne çıkmaktadır. Ancak elli yıllık süreç iyi incelenirse görülecektir ki, bu üyeliği istemeyen AB'nin motor gücü Almanya'dır. AB'de Almanya'nın istemediği hiçbir değişikliğin yapılamayacağını tüm gelişmeler göstermektedir. Almanya'nın istediği değişikliklere de hiçbir AB üyesi ülke uzun süre direnemez. Almanya, Fransa'yı bir biçimde etkileyerek AB'nin iç ve dış yapılanmasını, stratejilerini, politikalarını, işleyiş mekanizmalarını belirleyen gerçek güç olma özelliğini geçmişten günümüze sürdüren ve gelecekte de sürdürecektir. Belirleyici olmayı her devlet-toplum ister, bu nedenle Almanya kendi doğrusunu yapmaktadır.

Öyleyse, tüm nesnel gelişmeler ışığında Türkiye'nin AB üyeliğini engelleyen gerçek güç Almanya'dır. Bu saptama kendi başına olumlu ya da olumsuz bir eleştiri nedeni

olamaz. Burada diğer adı geçen devletlerin de kendi çıkarları açısından engelleme yapma girişimleri doğaldır; ancak yapay olan onların sürekli öne çıkarılmasıdır. Aslında onlar "günah keçileri"dir. Eleştiri, bu gerçekliğin çok yönlü karmaşık nedenlerle açıkça belirtilmemesi ya da gösterilmek ve görülmek istenmemesidir. AB'ye üye olacak Türkiye devlet ve toplum olarak AB normlarına uyacak, AB'nin dar kapisından kendine özgü "yabanıl" yanlarını yok ederek, yalınlaşarak geçtikten sonra da onun içinde bütünleşebilecek bir yapıya ve öze dönüşecek konuma gelmesi beklenmektedir. Böyle bir yapılanma/konulanma kısa ve orta sürede ne olanaklı, ne de gerçekçidir. Bugüne dek dayatılan eksikli demokrasisi ve ekonomisinin az gelişmişliği koşulları, bundan sonra, değişik bir değerlendirmeyle yön değiştirerek; "ekonomisi bir biçimde büyümüş, demokrasisi kendine özgü gelişmiş, nüfusu seksen milyona dayanmış" bir ülke olarak AB ölçütlerine uymayacaktır Türkiye! Bölgesinde yeni işlevler yükletilerek kalması denenecektir Türkiye'nin. Yarım yüzyıldan beri kapıda bekletenin tepeden bakan tutumuyla, bekletilenin horlanmışlık duygusu; içeride eşit sürede zoru göğüsleyerek yaşayan insanların nasıl bu toplumla bütünleşeceği/bütünleşemeyeceği sürecini doğrudan etkileyen temel bir etmendir. Bu nedenle, Türklerin AB-Alman toplumuna uyumu da bu gelişmelerin dışında kendi

başına ele alınıp incelenebilecek, üretilecek proje uyarınca, uyumun yolları ve yöntemleri bulunacak bir süreç değildir. AB tarafından beklenen, ama bir türlü istenilen yapıya/konuma gelemeyen Türkiye, ya eksikli küçük, ya da artılı büyük olduğundan bu "Sırat Köprüsü"nden bir türlü geçemeyecek, geçmesi istenmeyecektir.

Türkiye AB kapisından geçemediği sürece, AB-Türkleri de entegrasyon ölçütlerine uyumu gerçekleştiremeyeceklerdir.

Yarım yüzyıldır Almanya'da yaşayan Türk toplumu da uyum sürecinde benzer dayatmalarla karşı karşıya kalmaktadır. Uyum ölçütlerine uymayan da, uyan da bir türlü içinde yaşadığı çoğunluk toplumuyla bütünleşememektedir, bütünleştirilmemektedir. Birçok kesimden geçer not olsa bile, "kurumsal ırkçılık" bir yandan, "uyum sektörü" diğer yandan buna engel olacaktır, çünkü bu sorunun çözümsüz kalması onların varlık nedenidir, beslenme kaynaklarıdır. İşlevsiz kalmamak için sürekli sorun yaratılacaktır bunlar tarafından.

Almanya'da uyum sorunu "Almanca bilme, Alman olma" gibi bir dil/uyruk sorununa dönüştürülmüştür "uyum sektörü". Ama Almanca'yı yetkin olarak kullanan gençlerimiz en fazla "dışlama uygulaması ve dışlanmışlık duygusu" yaşayan küme olarak Almanya'dan göç etmektedirler. Onların suçu "Almanca azlığı" değil "Türkçe fazlalığı" ve "tek yurttaşlık değil

çifte yurttaşlık" olmaktadır. Bu nedenlerden ötürü bir yandan öğrencilere okullarda Türkçe konuşma yasağı konmakta, anadilleri okutulmayarak yok edilmeye uğraşılmaktadır; diğer yandan Türklerin "çifte yurttaşlık" edinmeleri engellenmekte, gençlere "optiyon modeli" dayatılmakta, ya yandan ya serden vazgeçmeleri için yasalarla zorlanmaktadır.

Türk toplumu kültürel/azınlık olarak tanınmamakta, eşit yurttaşlık haklarının kullanılmasının geliştirilmesi ve eşit uygulama istemleri sürekli anlamsız gerekçelerle görmezden gelinmekte, engellenmektedir.

Tüm istenen "İslam Almanca, kültür Almanca, dil Almanca, uyruk Almanca, insan Alman" olmasıdır. Ve uyum *a la almanca* olmalıdır. İstenen asimilasyon, ancak bu dolaylı yoldan gerçekleştirilmeye çalışılıyor. Ya dışlanırsın ya asimile olursunun estetiği "Alman usulü" entegrasyondur.

Dili reddedilenin kültürel kimliği yok sayılır, Türkçesiz Türk kimliği de olmaz, tıpkı Almancasız Alman kimliği olmadığı gibi. Kimliksiz olanın uyumu da söz konusu değildir. Uyumdan söz edebilmek için önce bu insanlar anadilleriyle, kültürleriyle, inançlarıyla özdeş olarak varoldukları kabul edilmelidir. "Alman entegrasyon sektörü" kaynak, zaman, emek harcayarak "derin bilimsel araştırmalar"dan önce bunu anlatsın yeter!

Hamburg, Şubat 2013

Sözcüklerin Önlenemeyen Evrensel ve Gizemli Yolculuğu...

Carl von Ossietzky Üniversitesi Oldenburg İmdat ULUSOY

Almanca-Türkçe sözlük *Pons*'un 768. sayfasında bir sözcük adeta bağdaş kurmuş, rahat rahat oturuyor. Aslen Türkiye kökenli ama her nasılsa entegrasyona uğramış ve sanki çifte vatandaşlık hakkını da elde etmiş gibi bir hali var; üstelik önünde Almanca'nın olmazsa olmazı bir 'Artikel' de var: *der Döner*.

Bu yılın ilk Türkçe yasağı ne yazık ki, Ocak ayının sonunda Bavyera'daki Kleinwallstadt Josef-Anton-Rohe okulunda yaşandı. Hatta okulun müdürü Ottmar Walgand, velilere gönderdiği mektupta düzenlemeye uymayanların okuldan uzaklaştırılacaklarını bile yazıp bildirdi. Bu okul müdürünün yukarıdaki Almanca sözlükte bulunan o Türkçe sözcüğü gördüğündeki yüz ifadesini ve bir de kafasından geçen düşünceleri sanırım hemen herkes az çok tasavvur edebiliyor. Bu yasağın sadece Türkçeyi kapsamaması bunun sadece ırkçılığa karşı mücadele yasasının bir ihlali olmayıp aynı zamanda o dili konuşanların kişiliğini özgürce geliştirme temel haklarına da yönelik bir yasak olduğunu da belirtmek gerekir.

Ayrımcılık çağımızda ne yazık ki yaşamın her alanında olduğu gibi kültürlerle birlikte dilleri de hedef almaktadır. Ayrımcılıklı kimi diller hep ön planda ve tercihli muamele görürken, bazı diller onları konuşan insanlarla birlikte ikinci ve üçüncü sınıf kategorisine alınıp küçümsenmekte ve hor görülmektedir.

Tüm bu ayrımcılık ve dışlanmalara karşın günümüz küresel dünyasında hemen hemen tüm kültürler, diller ve dillerin en küçük parçacıkları olan sözcükler, ülkelerin para birimleri gibi sürekli dolaşımda ve her ülkeyi, her toplumu ziyaret ediyorlar. Adeta bu baskı ve dışlanmalara kafa tutarcasına yaygın kullanılan bir deyişle 'de facto' yani fiili durum yaratarak kendini kabul ettirmektedirler. Kimisi gittiği yerlerde iz bırakıyor, kimisi hatta kalıcılaşıp yeni konuk olduğu toplumun diline sessiz sedasız yerleşiyor. İşte *döner* sözcüğü de bunlardan birisi. Ne ülkeler arasındaki ikili anlaşmalar sonunda ne de alınan resmi bir karar sonucu değil, bizzat yaşamın ortaya koyduğu gerçekler ve kurallar sonucu döner de diğer birçok dillerden gelerek Almanca dilini zenginleştiren sözcüklerden sadece birisi.

Dillerin ve sözcüklerin kökenleriyle ilgili günümüzde yüzlerce bilimsel araştırmaların yanı sıra, her dildeki sözcüklerin etimolojik gelişimlerini ve onların büyüleyici değişimlerini ortaya çıkaran çok ilginç çalışmalar ve incelemeler de var.

Türkiye Türkçesine diğer dillerden geçen yabancı sözcükler olduğu gibi Türkçeden de diğer dillere geçen yüzlerce sözcük var. Sadece birkaç örnek vermek gerekirse, örneğin Sırpçada (8995), Bulgarcada (3490), Yunançada (2984), Farsçada (2969), Arapçada

(1990), İngilizcede (470) ve en bilinenler olarak başta *yoğurt, kilim, köşk, dilmaç, çakal* olmak üzere Almancaya da (166) tane sözcük Türkçeden geçmiştir. Bunun daha fazla olduğunu ileri süren araştırmalar da var elbette. Son yıllarda özellikle Türk mutfağından gelen sözcükleri (*kebab, börek, baklava, pide*) bir yana bırakırsak zamanla bunların bir kısmı artık ya hiç kullanılmaz olmuş ya da söyleniş ve yazılışında değişime uğrayarak (paşa/*Pascha*, lale/*Tulpe* gibi) başka benzer sözcüklere dönüşmüşlerdir. Bu sözcüklerin hepsinin elbette özgün Türkçe kökenli olduğu söylenemez, çünkü bazı sözcüklerin ta Çin ve Hindistan'dan başlayarak gelen bir yolculuğu olup, Anadolu'daki uygarlıklar, Batı'ya doğru yol alan bazı sözcüklerin göç güzergahı olmuş adeta.

Matthias Weimer, "Türkler Almanya'ya 'Hurra'yı nasıl hediye ettiler?" (WAZ, 08.11.2009) başlıklı yazısında 'Hurra'nın 16. yüzyıldaki Viyana Kuşatması'ndan kaldığını ve Osmanlı askerlerinin saldırı sırasındaki 'Vur, ha!' diye coşkulu bağırışlarından geldiğini belirterek, daha başka sözcüklerin de ya olduğu gibi ya da değişime uğrayarak (ordu/*Horde/Heer*, kul aşısı/*Gulasch*, köşk/*Kiosk*) Türkçeden Almancaya geçtiklerini örnekler vererek belirtmektedir.

Elbette Almanca'dan da Türkçeye geçmiş *akut, bitter, dizel, tekniker, mavzer, otoban, şalter* gibi onlarca sözcük var. Bunların sayıları Türkçedeki her sözlüğe göre değişmekte, bazılarının yeni Türkçe karşılığı bulunup benimsendikçe artık ya az kullanılmaktalar veya tamamen unutulmuş olup kullanılmamaktadırlar. Örneğin *fertiği çekmek*: *Bir yerden savuşmak, uzaklaşmak* anlamındaki bu deyim, "Anadolu-Bağdat-Hattı" diye bilinen demiryolunun yapımından kalma olup günümüzde artık hiç bilinmemektedir. Çalışan teknisyenlerin ve personelin birçoğunun Alman olması nedeniyle gar ya da istasyonlarda, trenin kalkacağını bildiren kampana çaldıktan sonra, hareket memurunun, 'hazır' anlamına gelen Almanca 'fertiği' diye bağırması yerli halkın da dikkatini çekmekle kalmamış giderek benimsenmişler ve söz sırasında artık, 'Tren kalktı' yerine 'Fertiği çekti' demeye başlamışlardır.

Bu yazının amacı, günümüzde göç ve göçmenlik olgusu çerçevesinde diller arasındaki kaynaşma ve etkileşmeye örnek olacak gelişmeler olduğu için buna ilişkin son yıllardaki bu alanda yaşanan bazı çarpıcı örneklerden de söz edilebilir. Bremen Üniversitesinde görevli dilbilimci Dr. Christel Stolz, "Standard Almanca/Günlük Konuşma Dili Almanca" bağlamında yaptığı araştırma ve gözlemleriyle ilgili ilginç örnekler veriyor. Özellikle 'gençlik jargonu' da denebilecek 'gençlerin konuştuğu konuşma diline' son yıllarda bazı yabancı dillerden sözcüklerin yerleştiğini ileri

sürerek, örneğin Arapçadan "yalla" Türkçeden 'ha(y)di' gibi sözcüklerin, başlarda olduğu gibi sadece gençler tarafından veya belli bir müzik dalında değil artık ebeveynler tarafından da konuşulduğunu söylüyor ve hatta önce *günlük konuşma dilinde* yer alan bu sözcüklerin giderek yaygınlaşması sonunda *Duden* tarafından da 'Standart Almanca' sözcükler arasında kabul edildiklerini ileri sürüyor. Sadece sözcüklerin değil, bazı deyim ve atasözlerinin de *göçmenlik olgusu* çerçevesinde Almancaya katıldıklarıyla ilgili de ilginç örnekler veriyor. Örneğin yeni yıla girerken bir dilek olarak Almanca söylenen 'guten Rutsch ins neue Jahr' sözünün İbraniceden geldiğini, 'keinen Bock haben' deyiminin ise Roman kökenli öğrenciler sayesinde Almancaya girdiğini belirterek, bunların sürekli gezgin olarak dolaşan örneğin ya ticaret yapan kimseler ya da öğrenim için gelen üniversite öğrencileri aracılığı ile Almancaya gelip yerleştiklerini ve bunun karşılıklı bir değişim olduğunu da belirtiyor.

Dünyada 300 kişinin olduğu bir kabile dilinden başlayarak milyonlarca kişi tarafından konuşulan yaklaşık 7000 dil var. Bazı diller yok olma tehlikesi ile karşı karşıya. Bunlar da dikkate alınarak, bilindiği gibi 21 Şubat 2000 yılından beri UNESCO tarafından çok dilliliği ve kültürlülüğü desteklemek, dilleri korumak ve gelişmelerine katkı sağlamak amacıyla "21 Şubat Uluslararası Anadili Günü" olarak ilan edilmiş ve her sene de kutlanmaktadır.

Mecazi olarak giderek küçülen küresel dünyamızda dillerin ve kültürlerin iletişimi ileride artarak devam edecek ve böylelikle birçok sözcük, deyim ve atasözlerinin diller arasında hiçbir zorlama olmadan buluşması ve hatta kaynaşması da sürecektir.

Tek bir dil olsaydı anlaşma yönünden kolaylık olurdu elbette, ama tıpkı doğada da nasıl ki tek bir çiçeğin olmasını hiç arzu etmezsek, aynı şekilde dünyamızda da tek bir dille konuşulmasını kim ister ki? Öyle olsaydı dünyamız mutlaka bir o kadar tekdüze, renksiz, sıkıcı ve çekilmez olmaz mıydı?

İnsanlığın geleceğinin kültürler ve diller bakımından da daha zengin, daha renkli, daha özgür ve daha yaratıcı olmasının sırrı çeşitlilikte ve farklı olmakta yatmaktadır. Her kültür birbirinden mutlaka bir şeyler öğrenebilir, karşılıklı değişim ve alışverişte bulunabilir.

Tüm insanlara düşen görev ise, yeniliklere, farklılıklara açık ve saygılı olarak yaşamın her alanında olduğu gibi diller alanında da ayrımcılığa karşı çıkarak dillerin eşitliğini ilkesel olarak savunmak ve ayırım yapmadan tüm dillere saygı göstermek ve onların daha da gelişip güçlenmesine katkıda bulunmak olmalıdır.

O zaman dünyamız daha da zenginleşecek ve daha da güzelleşecektir...

Matthias Weimer, "Türkler Almanya'ya 'Hurra'yı nasıl hediye ettiler?" (WAZ, 08.11.2009) başlıklı yazısında 'Hurra'nın 16. yüzyıldaki Viyana Kuşatması'ndan kaldığını ve Osmanlı askerlerinin saldırı sırasındaki 'Vur, ha!' diye coşkulu bağırışlarından geldiğini belirterek, daha başka sözcüklerin de ya olduğu gibi ya da değişime uğrayarak (ordu/*Horde/Heer*, kul aşısı/*Gulasch*, köşk/*Kiosk*) Türkçeden Almancaya geçtiklerini örnekler vererek belirtmektedir.

Elbette Almanca'dan da Türkçeye geçmiş *akut, bitter, dizel, tekniker, mavzer, otoban, şalter* gibi onlarca sözcük var. Bunların sayıları Türkçedeki her sözlüğe göre değişmekte, bazılarının yeni Türkçe karşılığı bulunup benimsendikçe artık ya az kullanılmaktalar veya tamamen unutulmuş olup kullanılmamaktadırlar. Örneğin *fertiği çekmek*:

Ebeveynler Okul Öncesi Dönemde İkidilli Çocukların Dilsel Gelişimini Nasıl Destekleyebilir?

Bochum Protestan Meslek Yüksekokulu Rheinland-Westfalen-Lippe Prof. Dr. phil. Johannes MAND

Göç geçmiş olan birçok ailede durum şöyledir: Çocuklar doğar. Şefkatli bir çevrede büyürler. Ve gün gelir okul dönemi başlar. Sorun: Okulda (neredeyse) tüm çocuklar, en azından çocukların büyük bir bölümü, farklı bir dil konuşmakta, öğretmen ise kesinlikle farklı bir dil kullanmaktadır. Ve herkes şunu iyi biliyor: Göç geçmişine sahip çocuklar okulda zor durumlarla karşı karşıyadır. Çocuklarının gelecekte okulda sorunlarla karşılaşacakları korkusu birçok ebeveyni garip şeyler yapmaya sevk ediyor. Örneğin bir kısmı ev ortamında çoğunluk dilinde konuşmaya çalışıyor. Bu ebeveynler şunu düşünüyor: Çocuğum gün geldiğinde gereksiz yere okulda sorun yaşamasın. Bir başka kesim çocuklarının gerek sözlü dil kullanımında gerekse de okuma ve yazma alanında her iki dilde iyi bir düzeyde olmalarını istiyor. Ve bu nedenle evde yalnızca anadillerini konuşuyor.

Göç geçmişine sahip ebeveynlerin anadillerine tutunmalarını anlamak mümkün. Elbette insanların iki dil arasında, ebeveynlerinin dilinde ve artık yeni yurtları olan toplumun konuştuğu dilde hareket edebilmeleri fevkaladedir. Ancak şöyle bir sorun var: İkidilli okuma ve yazma hedefine çocukların yalnızca küçük bir bölümü ulaşmaktadır. Dilsel marjinalleşme daha sık rastlanan bir durumdur. Bu çocuklar Almanca'yı iyi bilmiyor ve kimi zaman Türkçeyi de doğru konuşamıyorlar. Okulda sorun yaşıyorlar. Ve çoğu durumda ebeveynler oldukça çaba göstermiş olmalarına rağmen bu sorunlar ortaya çıkıyor.

Doğru adımlar atılmasında bu kadar zorluklarla karşılaşılması, belki de araştırma boyutlarının artan oranda karışık hale gelmesinin bir sonucudur. İkidillilik araştırmaları artık yalnızca az sayıda uzmanın içinden çıkabildiği bir alana dönüşmüştür. Az ya da çok güvenilir olan tek şey şudur: İkidilli çocukların okuma-yazma gelişimi çok karmaşık bir olaydır. Basit tanımlamaların saptanması son derece zordur. Üstüne üstlük birçok bilimsel yayının okunması, istatistik konusunda derin bir bilgi gerektirmektedir ve bu bilgiye kimler sahip ki? Bu nedenle birçok ebeveyn ve nitekim birçok öğretmen, çığ gibi büyüyen araştırma bulgularıyla çaresiz başbaşa kalmışlardır.

Örneğin sonuçların yorumlanması sorun yaratmakta. İletişim dili olarak Almanca ile (bir diğer ifadeyle evde konuşulan dil) okul başarısı arasında varolan önemli bir ilişkiden söz edilmektedir örneğin. Çoğu kişi bunun üzerine şöyle düşünümektedir: Sonuçlar nedensel bir bağlantıya işaret ediyor. Örneğin şu şekilde: Evde Almanca konuşulması çocukların okul başarılarının iyileşmesine yol açıyor. Ve belki de şöyle

Göç geçmiş olan birçok ailede durum şöyledir: Çocuklar doğar. Şefkatli bir çevrede büyürler. Ve gün gelir okul dönemi başlar. Sorun: Okulda (neredeyse) tüm çocuklar, en azından çocukların büyük bir bölümü, farklı bir dil konuşmakta, öğretmen ise kesinlikle farklı bir dil kullanmaktadır. Ve herkes şunu iyi biliyor: Göç geçmişine sahip çocuklar okulda zor durumlarla karşı karşıyadır. Çocuklarının gelecekte okulda sorunlarla karşılaşacakları korkusu birçok ebeveyni garip şeyler yapmaya sevk ediyor. Örneğin bir kısmı ev ortamında çoğunluk dilinde konuşmaya çalışıyor.

bir bağlantıya işaret ediyor: Kim çocukların okul başarılarını iyileştirmek istiyorsa, evde Almanca konuşmalıdır. Bu kulağa mantıklı geliyor, ancak genelde yanlıştır.

Günümüzde ise bir babanın göç alan ülkenin yemek türlerini yiyip yemediği sorusunun dahi bir önemi olduğu bilinmektedir. Patatese karşı olunduğundan değil ya da araştırmacıların tanımlamaları açısından son derece yararlı olduklarını belirledikleri herhangi bir yemek türü de söz konusu değil. Ancak sorun –istatistiksel olarak– Türk ailelerde babalar için bir patates diyeti önerilmesinde kullanılan sığ nedenlerle, Almanca'nın iletişim dili olarak devreye girmesinin önerilme nedenleri arasında bir fark olmamasıdır. Muhtemelen bulguları şu şekilde okumak gerekiyor: Ebeveynlerin eğitimi olduğu, evlerinde yüzlerce kitap bulunan aileler, bu ailelerin çoğu durumda iletişim dili Almanca'dır ve çocukları da okulda daha sık başarılı olmaktadır. Yoksul, düşük mezuniyetlere ve sınırlı Almanca bilgisine sahip ve evlerinde az sayıda kitap bulunan ebeveynler evde daha sık Türkçe konuşuyor ve çocukları da Alman eğitim sisteminde daha az başarılı oluyor. Öyleyse bu durum, yoksul ailelerin, çocuklarının okul başarılarını iyileştirmek üzere evde yetersiz bir Almanca konuşmalarını pek de olumlayan bir durum değildir. Bu tür bağlantıların asıl sorunu ise: Hangi faktörün gerçek anlamda etkili olduğu neredeyse hiç bilinmemektedir.

Bu ilk bakışta sanki biraz iç karartıcıdır. Ancak ilginç olan şey, zengin, güzel ve eğitilmiş kesime ait olunmaması durumunda hiçbir şey yapılamayacağına burada kesinlikle ifade ediliyor olmamasıdır. İlkece göç geçmişine bulunan ebeveynlerin ilkin hangi seçenekleri olduğunu saptamaları gerekmektedir. Yakın çevrede Türkçe konuşulan bir çocuk yuvası bulunuyor mu? Ve: Çocukların yuvadan sonra, en azından birkaç yıl boyunca derslerin büyük bir bölümünün Türkçe gerçekleşeceği bir okula geçiş yapmaları olanaklı mı? Çocuklar bu okulda yalnızca Türkçe okuma ve yazmayı öğrenmekle kalmayıp, bunun dışında başka dersler de çocukların kendi anadillerinde gerçekleşiyor mu? Eğer durum

böyle ise ve ancak ve ancak durum gerçekten de böyle ise, o zaman dil desteğinin önce ilkdile odaklanmasının bir anlamı olur. Çünkü: İkidillilik görüşünü savunanlar, ikinci dilin öğrenilmesine başlanmadan önce, nispeten daha sık ilkdilin erken ve kapsamlı olarak desteklenmesi gerektiği noktasından hareket ediyorlar.

Öte yandan çocuğunun pekala anadilinde okuma ve yazmayı öğrenemeyeceğini, yakın çevrede ikidilli çocuklar için kapsamlı olanaklar sunan bir çocuk yuvası ve bir okul bulunmadığını bilen bir kimse başka yollara başvurmalıdır. Hedef ilk olarak şudur: Benim çocuğum okula başlayacağı döneme kadar, çoğunluk dilinde olası en iyi bilgi düzeyine erişmeli. Örneğin ikidillilik araştırmacıları Silven ve Rubinov, ikidilli çocukların, ikinci dille ne kadar erken ve kapsamlı bir temasa geçerse, bu dildeki becerilerinin de o kadar iyi gelişeceğini saptamışlardır. Bu konumda bulunan ebeveynler, çocuklarının olası en erken yaşta ve günlük olarak uzun bir zaman dilimini kapsayacak şekilde çocuk yuvalarına gönderilmesi gerektiğinin bilincinde olmalıdır. Örneğin bakıcıların fonolojik farkındalığın desteklenmesi amacıyla yürütülen alıştırma programları hakkında bilgi vermeleri yararlı olur. Çünkü fonolojik farkındalığın (bir diğer ifadeyle sesleri konuşulan dilden isole ederek algılayabilme becerisi), gelecekteki okuma ve yazma gelişimi açısından önemli bir zemin oluşturacağı açıkça bilinmektedir. Bunun alıştırması yapılabilir, ikidilli çocuklar için de, hem de çok iyi yapılabilir.

Salık verilen ikinci konu çocukların toplumsal çevreleriyle ilintilidir. Göç geçmiş olan bazı ebeveynler, göçmen ailelerin yoğun olarak yerleştiği semtlerde oturmakta, örneğin Türk marketi sayısının Alman marketlerden daha fazla olduğu, yetişkinlerin ve komşuluk ilişkilerinde neredeyse tüm çocukların Türkçe konuştuğu semtlerde yaşamaktadır. Böyle bir çevre ebeveynler için rahat ve çocukların Türkçe bilgisi açısından iyi olabilir. Ancak çocukların bu çevrelerde, Almanca konuşulan bir okuldaki derslere iyi hazırlanması pek de beklenemez. Göç geçmişine sahip birçok ebeveyn açısından yakın çevrede bir çocuk

yuvası ve okul bulunuyor olması, konut arayışında belirleyici bir ölçüttür. İkidilli çocuk oranının yüksek olması genelde bir sorun olarak görülmekte. Yabancı düşmanlığı izlenimi veriyor, ancak çok somut nedenleri var. Her ne kadar kulağa garip gelse de: Özellikle göç geçmişine sahip ebeveynler açısından ikidilli eğitim birimlerine erişilememesi durumunda, çok sayıda ikidilli çocuğun ders görmediği çocuk yuvası ve okullara erişim önem kazanmakta. Çünkü anadilleri Almanca olanların dil modeli oluşturması onlar açısından son derece önemli.

Resimli kitaplara bakmak ve gelecekte –Almanca– çocuk kitapları okumanın iyi bir şey olduğunu, üçüncü bir tavsiye olarak araştırma düzlemlerinden çıkarsamak mümkün. Çocuklara kitap okunması sözcük dağarcığını genişletir. Ve iyi bir sözcük dağarcığı okuma ve yazmanın öğrenilmesinde önemlidir. Öyleyse çocuklara kitap okunması gerçekten de çok önemli bir konudur. Eğer ebeveynlerin dilbilgi bilgileri yeterli değilse, o zaman komşular, teyze/hala ya da amcalar/dayılar yardım etmek zorunda. Bu noktada da erken başlanmasının zorunlu olduğu (bir başka ifadeyle çocuk bir yaşındayken basit resimli kitaplarla başlanması), çocuklara düzenli olarak kitap okunması gerektiği ve çocukların gelecekte kendi kitaplarını kütüphaneden ya da kitapçıdan seçmeleri gerektiği çok açıktır. Elbette bu tatsız, zorunlu bir alıştırmaya değil, tersine insanın kendi çocuklarıyla geçirdiği keyifli bir zaman olmalıdır. Çünkü çocuklar henüz okumayı öğrenmeden önce, kitapların güzel bir şey olduğunu öğrenmelidir. Eğer çevrede çocuklara kitap okuyabilen hiç kimse yoksa, çocuklar için hazırlanmış sesli kitaplardan yararlanılabilir. Burada geçerli olan: Çocukların tek başlarına odada kaset dinlemesine olanak sağlanması değildir. Sesli kitapların birlikte tadına varılmalıdır!

Geriye ne kalıyor? İkidillilik iyi bir olay. Çocuklarını ikidilli bir çocuk yuvasına gönderme olanağı bulunan herkes bunu mutlaka yapmalı. Ancak şöyle bir sorun var: İkidilli desteğin avantajları henüz Avrupa'nın göç alan ülkelerinin eğitim kurumlarında tartışılmaya başlanmadı. Gerçekten uygun ikidilli destek olanakları çok enderdir. Böylece birçok ebeveynin ikidillilik ve tekdillilik arasında bir seçim yapma olasılığı aslında bulunmuyor. Aksine göç geçmişine bulunan ebeveynler, aslında çocuklarının yalnızca çoğunluk dilini iyi bilip bilmemeleri yönünde bir seçim yapma olanağına sahip. Bu üzücü, ancak kısa vadede değiştirilmesi zor. Pek birkaç yıl içerisinde okula başlayacak bir çocuğunuz varsa, siz hangi seçimi yapardınız?

Nefret Suçları (*Hate Crimes*) Kültürel Kimliğe Saldırı

Prof. Dr. Michael FINGERLE / Dipl. Ped. Caroline BONNES Goethe Üniversitesi / Eğitimbilimleri Bölümü - Özel Pedagoji Enstitüsü

Göç kökenli insanların günlük yaşamlarında genelde farklı ülkelerden gelenlere karşı düşmanlık, yabancı karışıklığı ya da ırkçılık kavramlarıyla özetlenebilen deneyimlere maruz kalması, ne yazık ki hayat gerçekliğinin bir parçasıdır. Bu tür düşmanlıklar kişilerin bireysel özelliklerine değil, daha çok bir insanın toplumsal kimliğine, bütünsel olarak reddedilen bir gruba olan gerçek ya da varsayımsal aidiyetine yönelir. Bu nedenle nüfusa dahil diğer grupların da, örneğin eşcinsellerin bu tür davranışlara maruz kalması şaşırtıcı değildir. Kısa bir süre önce açığa çıkan aşırı sağcı NSU örgütünün işlediği cinayetler, göç kökenli insanlar açısından bu tür olayların kesinlikle salt masum bir düzlemle sınırlı kalmadığını göstermiştir.

Gerek AB ve OECD gerekse de diğer uluslararası örgütler düzeyinde, tüm Avrupa'da (ve nitekim uluslararası ölçekte) bu tür olayların saptanması ve adli kovuşturmanın yapılması amacıyla eşit standartlar oluşturulmaya çalışılıyor. Bu uluslararası tartışmada, Almanca "Hassverbrechen" ("Nefret Suçları") olarak çevrilebilen "Hate Crimes" kavramı kullanılmaktadır ve kökeni ABD'ye dayanmaktadır (Almanya'da ise alışlagelen kavram, "önyargıya dayalı şiddet" - *vorurteils-motivierte Gewalt*).

Nefret suçları, bir kişiye veya mülkiyete yönelen ve mağdurun bir gruba olduğu varsayılan aidiyeti nedeniyle gerçekleşen suç olaylarını tanımlar. Suç işlemeye güdüleyen şey, failin bu gruba karşı taşıdığı önyargılara dayanır. Söz konusu şiddet olayı doğrudan kişiyi hedef almaz, aksine, o, kişinin temsil ettiği düşünülen gruba yönelik bir şiddet olayıdır.

Nefret suçları ile özel bir suç tipi belirtilmez, tersine failin önyargıya dayalı güdüleriyle nitelenen ve böylece diğer suçlardan farklılık gösteren bir suç kategorisi söz konusudur. Gözdağı vermeyi amaçlayan eylemler, tehditler, mülke zarar vermek, fiziksel saldırılar, cinayet ya da başka herhangi bir suç olayı Nefret Suçları kapsamına girebilir.

Bir fail, kurbanını ait olduğu gruba göre seçer (fail tarafından algılanan grup aidiyeti). Bu yolla verilen mesaj yalnızca kurbanın kendisine değil, kurbanın ait olduğu tüm gruba verilen bir mesajdır. Böylece nefret suçları yalnızca olayın kurbanına değil, onunla özdeşleşen gruba acı verir.

Nefret suçları ile ilişkiler zorunlu olarak farklı düzlemlerde, gerek adli kovuşturma gerekse de önlem ve kamuoyu algısı boyutlarında gerçekleşmelidir.

Bu metnin yazarları Avrupa Birliği tarafından finanse edilen önyargıya dayalı şiddet konulu projenin ortakları arasında yer almaktadır. Bu projeye katılan diğer

üniversiteler Central Lancashire ve Gothenburg üniversiteleridir. Projenin hedefi, önyargıya dayalı şiddete karşı önlem almak ve mağdurlara daha iyi destek sunmak amacıyla AB yönetmelikleri için öneriler üretmektir.

Söz konusu şiddet olaylarına uyan adli kovuşturma verilerinin toplanması için kurulan ve *Hate Crime Monitoring* (Nefret Suçlarını İzleme) olarak adlandırılan sistem burada önemli bir konudur. İzleme sistemi aracılığıyla, Almanya'da önyargıya dayalı belirli şiddet türlerine hangi sıklıkla rastlandığı, olayların nerede gerçekleştiği, olaylara karışan failerin ve mağdurlarının kimler olduğu hakkında olası en doğru verilerin toplanması amaçlanmaktadır. Nefret suçlarını izleme, her ülkede ve AB genelinde durumun ne olduğunu gerçekçi bir biçimde ortaya koyabilmek için ve bu veri tabanı temelinde siyasi karar süreçlerine ve kamuoyu tartışmalarına ivme kazandırılması açısından zemin oluşturur.

İzlemenin niteliğini sınıflandırabilmek için Avrupa Birliği tarafından sınırlandırılmış, iyi ve kapsamlı veri depoları arasında ayrıma gidilmektedir (FRA 2012). Birinci kategori İtalya ya da Bulgaristan gibi somut olarak yalnızca az sayıda olay hakkında sınırlı haber yapan ülkeleri betimlemektedir. Almanya, örneğin Fransa, Polonya ya da Slovakya gibi ülkelerin bulunduğu orta kategoriye dahildir, çünkü bu ülkelerde suç olaylarının (ağırlıklı olarak aşırı sağ) toplanması için iyi bir sistem bulunmaktadır ve bu yöndeki veriler çoğu zaman kamuoyunun erişebileceği şekilde yayınlanmaktadır. İngiltere ve İsveç gibi ülkeler üçüncü kategoride bulunmaktadır ve toplanmış kapsamlı verilere sahiptir. Önyargıya dayalı şiddetle bağlantılı herhangi bir olay bu ülkelerde ayrıntılı olarak kayıt altına alınmakta ve her zaman kamuoyunun erişimi sağlanmaktadır.

Ancak güvenilir ve etkili bir izleme sisteminin önündeki görev, nefret suçlarının saptanması ve sınıflandırılması için polislerin eğitilmesini ve de nefret suçları mağdurları yanında, onların mağduriyetinin farkına varılmasını ve polis birimlerine buna ilişkin ipuçlarının bildirilmesini gerekli kılar.

2010 yılında Almanya'da 285 ırkçı, 1.166 anti-semitist ve 20.811 aşırı güdü taşıyan Nefret Suçu kaydedilmiştir (FRA 2012). Tarihsel nedenlerle Almanya'da bu kategorilerin denetlenmesine ağırlık verilmektedir. Ancak kapsamlı bir görüntünün ortaya çıkması için dinlere karşı hoşgörüsüzlük ya da islamofobi nedeniyle uygulanan şiddet kadar, engelli ya da farklı cinsel eğilimlere sahip insanlara karşı önyargılara dayanan şiddet hakkında da verilerin sap-

tanması gerekmektedir.

Birbirinden çok farklı izleme standartları nedeniyle örneğin İngiltere'de önyargılara dayalı şiddet olaylarının sayısı çok daha yüksektir (örneğin ırkçılıktan kaynaklanan olayların sayısı İngiltere'de 31.486'yken, bu rakam Almanya'da 285'tir) ve nitekim bu nedenle AB ülkeleri arasındaki karşılaştırma ve buna dayalı siyasi karar ve girişimler mümkün olmamaktadır. Almanya'da önyargıya dayalı şiddet ve suç olaylarının rakamsal olarak çok daha yüksek olduğundan hareket edilebilir.

Avrupa'da özellikle göçmen, mülteci ve sığınmacı gibi zor koşullarda yaşayan azınlıkların, çoğu kez polisin, göçmenlerden ve sınır güvenliğinden sorumlu memurların ırkçı şiddetine ve ayrımcılığına maruz kaldıklarını gösteren ipuçları bulunmaktadır (FRA 2007). Buna karşın AB'ne üye ülkelerde polisin ırkçılıktan kaynaklanan şiddet ve suç olaylarına karşı önlemleri arttırmaya, olayları ayrıntılı olarak kaydetmeye ve mağdurlarla daha iyi ilgilenmeye çalıştığını gösteren olumlu raporlar da var.

Bu metnin yazarları, proje kapsamında, önyargıya dayalı şiddet konusunda bir online anket gerçekleştirmiştir. Bu anket aracılığıyla nefret suçlarına maruz kalmış ya da kalabilecek insanların gereksinimleri hakkında önbilgilerin saptanması amaçlanıyor. Öte yandan bu anket ile, yaşanan böylesi bir deneyimin etkisinden kurtulmak için ne tür bir desteğin ve nasıl bir tutumun yardımcı olabileceği konusunda bilgi edinmeye çalışılmaktadır. Aşağıda ankette elde edilen ve seçtiğimiz bazı sonuçları sunmak istiyoruz.

Farklı gruplara mensup toplam 632 kişi ile anketi gerçekleştirebildik, bunların %61,5'i nefret suçları anlamında mağdur olduklarını belirtti. Mağdur edilenler arasında engelliler, farklı cinsel eğilimleri olan insanlar, farklı dinlere, farklı etnik kökenlere ve de farklı alt kültürlerle (Gothics, Punks ya da Emos) mensup insanlar bulunmuştur. Sıkça rastlanan olaylar yaralama, hakaret, tehdit ve taciz olaylarıdır.

Almanya'da özel bir Nefret Suçu yasası çıkarılmasının istenip istenmediği sorusuna çoğunluk (%67) evet, yani aslında evet şeklinde yanıtlamıştır. Nefret Suçu yasasının, cezaların yükseltilmesi olanağını içerip içermemesine ilişkin soruyu da çoğunluk (%61,7) evet, yani aslında evet şeklinde yanıtlamıştır. Ankete katılanlar, Nefret Suçu yasasının işlevini, daha çok olası failerin caydırılmasında ve siyasi uygulamalar için bir işaret olarak görmüşlerdir.

Önleyici girişimlerde bulunulması ve mağdurlara destek sunulması gözard edilmemesi gereken bir diğer boyuttur. Almanya'da mağdurlara maddi tazminat olanak-

ları, olayın polise bildirilmesinde izlenecek süreç ve bir avukat bulunmasında yardım edilmesi konularında danışmanlık hizmeti ve destek verebilecek farklı merkezler bulunmaktadır.*

Araştırmamızda nefret suçlarının etkisinden kurtulmak için neyin yardımcı olduğu sorusunu ilgililerin büyük bölümü toplumsal çevre (arkadaşlar, aile ve eşler), zaman, profesyonel destek (terapistler, alıştırmalar vb.) ve kendi öz güçleri şeklinde yanıtlamışlardır. Ait olunan grupla olumlu bir özdeşleşme burada azımsanmayacak bir rol üstlenmiş görünüyor. Bu son derece ilginç bir bulgudur, çünkü bu bulgu, şiddetin hedefinde olan bu grupların - ister göç kökenli insanlar ya da başka gruplar olsun- kendileri hakkında taşıdıkları kolektif izlenimin yaşanan olayları göğüslemede önemli olduğunu göstermektedir. Olumlu kolektif bir öz anlayış, yalnızca bireylerin yaşananları aşmasında yardımcı olmakla kalmaz, o aynı zamanda siyasal tartışmaya katılımı olanaklı kılar, nitekim böyle bir tartışma olmaksızın sonuçta yasama girişimlerinde ve önleyici programların ve destek sistemlerinin finansmanında hiç bir yol katedilemez.

DFK (*Deutsches Forum Kriminalprävention*) 2003: Maßnahmen zur Kriminalitätsprävention im Bereich Hasskriminalität unter besonderer Berücksichtigung primärer präventiver Maßnahmen. <http://www.kriminalpraevention.de/downloads/as/gewaltpraev/hatecrime/Massnahmen.pdf>

FRA (*European Union Agency for Fundamental Rights*) 2012: Making hate crime visible in the European Union. Acknowledging victims' rights. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2012_hate-crime.pdf

FRA (*European Union Agency for Fundamental Rights*) 2012: Bericht über Rassismus und Fremdenfeindlichkeit in den Mitgliedsstaaten der EU. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/11-report_racism_0807_de.pdf

OSCE (*Organization for Security and Co-operation in Europe*) 2009: Gesetze gegen „Hate Crime“. Ein praktischer Leitfaden. <http://www.osce.org/de/odihr/36431?download=true>

Hate Crime Online Befragung: <https://de.surveymonkey.com/s/HateCrimeSurvey>

Çeviri: Die Gaste

* Örneğin, Deutsche Opferhilfe: www.deutsche-opferhilfe.de; Weißer Ring: www.weisser-ring.de; Beratungsstellen für Opfer rechter Gewalt: www.opferperspektive.de/Adressen/

Türkçe Almancaya Engel mi? Yoksa Destek mi?

İlker BALÇIK

1961 yılında başladı büyük macera. Almanya yabancı işçi alımı için kapılarını açtı. Büyük bir savaştan çıkmıştı. İşgücü kırlmıştı. Erkek nüfusu azalmıştı. İşte bu Türkiye'de büyük bir hareketliliğe neden oldu. Çünkü o zamanlar Türkiye fakirdi. Kötü yönetimler, basiretsiz idareler, kısır çekişmeler içindeki ülke bir türlü şaha kalkamıyordu. Bir çıkış gerekiyordu. Yapılan darbeler gençlerin gelecekte ümitlerini tüketiyordu. Ne yapmalıydı?

İlk tren Sirkeci Garı'ndan yola çıktı. Dil bilmeden, iz bilmeden sadece sağlıklı oldukları kanıtlanan, eğitim durumlarına bakılmaksızın bir göç hikayesi başladı. Bir inek parası, bir traktör parası, başlık parası, düğün parası gibi hedeflerle çıkılan yol uzadı. Geri dönüş hedefleri unutuldu. Hedefler değişti. Geçici işçiler oldu kalıcı işçi. Alan memnun satan memnun. Peki ya çocuklar ne olacaktı?

Alman okullarında ders zili çaldı. Çocuklar kiliseye giderek, dualar edilerek okula başladılar. Ama evde Türkçe konuşulmuştu. Dil en büyük problem olarak karşılarına çıktı bizim gurbetçilerin. Hem kendileri için, hem de çocukları için. Anaokulları (*kindergarten*) bunun için büyük bir çözüm oldu. Erken yaşta anaokuluna verilen çocuklar evde Türkçe konuşurken anaokullarında Almancayı öğrenmeye ve konuşmaya başladılar. Bir sorun daha vardı. Uzun süre Alman eğitimciler dil eğitiminde yanlış bir yol izlediler. Çocukların her yerde Almanca konuşmasını istediler. Böylece Almancayı daha iyi öğreneceklerdi. Evde, okulda, sokakta, camide, teneffüste... Türkçe konuşanlar azarlandı, dışlandı, ötelendi. Göçmenlerin dili küçük görüldü, hor görüldü. Çünkü onlar göçmendiler. Dilleri önemsizdi. Aslına bakarsanız kendileri de önemsizdi. Daha da kötüsü gurbetçi çoğunluk da şöyle düşünmeye başladı; artık Almanya'dayız, Türkçe ne işe yarayacaktı ki? Almanca Almanca Almanca. Bu putun önünde büyük bir çoğunluk eğildi. Kendi dillerini unutmak uğruna, kültürden kop-

mak uğruna, sınıf atlamak uğruna Almancaya sarıldılar. Türkçenin Almanca önünde bir engel olduğuna kendileri de inandı. Şehir efsanesi dönüp dolaşıp geri geldi, bunu uyduranlar da sonunda buna inanmaya başladılar. Peki durum öyle mi? Yani Türkçe Almancaya engel mi yoksa destek mi?

Nürnberg'de "Kültürlerarası Eğitimin Göçmen Kökenli Öğrencilerin Eğitim Başarısına Etkileri" isimli konferansta Pedagog Dr. Sabine Schiffer şöyle diyordu: "Anadilini iyi öğrenen çocukların yabancı dilleri daha kolay öğrendikleri bilimsel olarak kanıtlanmıştır."

Yine *Die Gaste*'de yazan Sevilay Büber şöyle anlatıyor: "Almancayı o yıllarda kısa bir sürede öğrenmemdeki en büyük destek, Türkçeyi iyi derecede konuşuyor olmamdan geliyordu. Zaten sınıftaki tek Türk öğrenci bendim, dolayısıyla başka bir seçeneğim yoktu. Almancayı öyle veya böyle konuşmak zorundaydım. Hızla geçiş yapabildim."

"İlk kuşağın çocuklarıyız. Bizler, eğitimdeki sistem yanlışlığından dolayı Almancayı öğrenmekte geciktik. Ama, Türkçemiz iyi olduğu için Almanlarla aynı sınıfta ders görmeye başlayınca, kolay ve doğru şekilde Almancayı öğrendik. Türkçeye hakim olmak, bizler için büyük bir şanstı."

Bizzat konuştuğum anaokulu öğretmeni Bayan Schwarzak bana şöyle diyordu: "Çocuklar evde kendi dilini konuşmalı. Bize gelince de buradaki dili konuşmalı. Eğer aile kendi dilini iyi konuşursa bu bizim işimizi kolaylaştırıyor." Yani buradan şu anlaşılıyor, eğer Türkçe gibi köklü bir aileye mensup bir dile sahipseniz bunu güzel kullanmanız gerekiyor. Önemsememiz gerekiyor.

Türkçe bir diyalekt değildir, bir ağız değildir, bir şive değildir, bir lehçe değildir, literatürsüz geri kalmış bir dil değildir. Türk Dil Kurumu'na göre Türkçe dünyada en çok konuşulan 5. dildir. Bugün 220 milyon insan bütün ağız, şive ve lehçeleriyle Türkçe kullanıyor. Osman Nedim Tuna'ya göre M.Ö.

6700'lü yıllarda Türkçe oluşmaya başladı. Bugüne kadar birçok safhalardan geçti. Birçok abeceler kullandık. Doğudan batıya doğru olan yürüyüşümüzde başka dillerden binlerce kelime aldık ve verdik. İmparatorluk dili oldu Türkçe. Peki birkaç yıl ya da onlarca yıl ekonomik olarak zayıfladıysak dilimizi terk mi edeceğiz? Dilimizi bırakacak mıyız? Güçlü ekonomiye sahip diye kendimizden geçip o ülkenin dilini mi anadilimiz yapacağız? Bu doğru bir hareket midir? Şunu unutmayalım, dilini kaybeden dinini, milliyetini, şahsiyetini kaybeder.

Örneklerini bizzat çevremde gördüğüm o kadar çok misal var ki, anadilinden yoksun büyüyen çocuklar, ikinci dilde de başarıyı bir türlü yakalayamıyorlar ya da çok zorlanıyorlar. Aileler iyi olsun diye yarım yamalak ikinci dili konuşuyorlar, ama bu arada ne elde anadil kalıyor ne de mükemmel bir ikinci dile erişilebiliyor.

Bu kadar Türkçeyi övünce başka bir dil öğrenmeyelim mi diyenler çıkacaktır. Üniversitede değerli hocam Kadir Atlansoy şöyle derdi: Pergelin bir ayağını sabit bir yere koyun, diğer ayağını ise açabildiğiniz kadar açın. Bu şu demektir; kendi dilinizi iyi öğrendikten sonra istediğiniz kadar dil öğrenin, bunun sonu yok.

Sonuç olarak şuraya gelmek istiyorum. Bir lisan bir insandır. Dil bilmek dünyanın en güzel şeylerinden biridir, ama anadilini güzel öğrenmek ve konuşmak şartıyla. Anadilini iyi bilen ve konuşan diğer dilleri çok daha kolay öğreniyor. Bunu bugün Alman dil uzmanları da kabul ediyor ve destekliyor. Öyleyse Türkçenin bugün ortalama 3 milyon Türk'ün yaşadığı Almanya'da artık seçmeli dil olma zamanı geldi de geçiyor bile. Türklerin Almancayı iyi öğrenmelerinin birinci şartı Türkçeyi iyi öğrenmelerinden geçiyor. Artık Almanya'da Türkçe seçmeli ders olmalıdır. Karneye girmelidir. Bırakın da Türkler artık Almancayı güzel kullansınlar ve konuşsunlar.

15.02.2013

En azından üç dil bileceksin
En azından üç dil bileceksin
En azından üç dilde
Ana avrat dümdüz gideceksin
En azından üç dilde düşünüp rüya
göreceksin

En azından üç dil
Birisini ana dilin
Elin ayağın kadar senin
Ana sütü gibi tatlı
Ana sütü gibi bedava
Nenniler küfürler masallar da caba,
Ötekiler yedi kat yabancı
Her kelime aslan ağzında
Her kelimeyi bir dişinle tırnağınla
Kök sökercesine söküp çıkartacaksın
Her kelimedede bir tuğla boyu
yükselecek

Her kelimedede bir kat daha artacaksın
En azından üç dil bileceksin
En azından üç dilde
Canımın içi demesini
Canım ağızma geldi demesini
Kırmızı gülün alı var demesini
Nerden ince ise ordan kopsun
demesini
Atın ölümü arpadan olsun demesini
Keçiyi yardan uçuran bir tutam ottur
demesini

İnsanın insanı sömürmesi
Rezilliğin dik alası demesini
Ne demesini be
Gümbür gümbür gümbürdemesini
bileceksin

En azından üç dil bileceksin
En azından üç dilde ana avrat dümdüz gideceksin
En azından üç dil

Bedri Rahmi Eyüboğlu

Die Gaste tarafından Duisburg-Essen Üniversitesi'nde 23-24 Mayıs 2009 tarihinde düzenlenen "Göçmenlerin Anadili Sorunu ve Çözüm Önerileri Sempozyumu" sunumları ve konuşmaları

Ocak 2010
164 Sayfa, 14x23 cm

ISBN 978-3-9813430-07
Die Gaste Verlag
İsteme Adresi:
diegaste@yahoo.com

Die Gaste tarafından Duisburg-Essen Üniversitesi'nde 13 Şubat 2010 tarihinde düzenlenen "Sonderschule/Förderschule Sorunu ve Göçmen Toplumu Paneli" sunumları ve konuşmaları

Ekim 2011
96 Sayfa, 14x23 cm

ISBN 978-3-9813430-14
Die Gaste Verlag
İsteme Adresi:
diegaste@yahoo.com

Die Gaste tarafından Duisburg-Essen Üniversitesi'nde 16-17 Ekim 2010 tarihinde düzenlenen "Göçmenlerin Anadili, Eğitim, Kültür ve Entegrasyon Sorunları Sempozyumu" sunumları ve konuşmaları

Ekim 2012
228 Sayfa, 14x23 cm

ISBN 978-3-9813430-38
Die Gaste Verlag
İsteme Adresi:
diegaste@yahoo.com

Ortaokul ve Liselerde Kökendili

Burkhard HECKER / Prof. Dr. Hans H. REICH Rheinland Pfalz Eyalet Pedagoji Enstitüsü / Koblenz-Landau Üniversitesi

Göçmenlerin kökencileri, Almanya'nın ortaokul ve liselerde – uzun yıllardır– sunduğu dil arzının bir parçasını oluşturmaktadır ve sayıları itibarıyla bu diller ve derslere katılan çocuk oranları kayda değerdir. Bu olgu pedagojik çevrelerin sürekli bilincinde oldukları bir durum değil ve okul profilinin şekillendirilmesinde çok nadir kullanılır. Ancak güncel çokdillilik politikası kapsamında kökencilerinin üstlendiği rolün de yeniden düşünülmesinin ve geliştirilmesinin gerekip gerekmediği sorulmalıdır.

Güncel Durum

“Alman okullarına başlayan” göçle birlikte, eğitim dairelerinin okulda gerekli mekanları tahsis ettiği ve diğer yardımlarda bulunduğu, kısmen mali ve uzmanlıkla ilgili sorumluluğu üstlendiği “anadili dersleri” kısa sürede açılmıştır. Anadili dersleri ek ve gönüllü bir ders olarak ortaokul ve liselerde olduğu gibi ilkokullarda da oluşturulabilir.

Eyalet Eğitim Bakanları Konferansı'nın tavsiyeleri, 1970'lerden bu yana “eğitimin devam ettiği okullara katılıma yardım” amacıyla düzenli olarak kökendili dersleri verilmesini öngörüyor: “Eğer (...) yabancı öğrenci açısından zorunlu ise ve organizasyon, müfredat ve personel koşulları elverişliyse, eğitimin devam ettiği okullarda anadili dersleri zorunlu yabancı dil dersi yerine sunulabilir (KMK sekreterliği 1979, 4.3 bölümü). Bu düzenleme birkaç federal eyalette denendi, nitelikli kısa zamanda bu düzenlemenin İngilizce ve kökencileri arasındaki rekabete kalıcı bir çözüm getiremediği anlaşılmıştır; sunulan olanak, ikinci yabancı dil yerine kökendili derslerinin geçebilmesi durumunda kabul edilebilir.

İtalyanca, İspanyolca ve Rusça çok uzun dönemdir okulda düzenli bir ders olarak, özellikle de lise üst bölümlerde (*gymnasiale Oberstufe*) seçilebiliyor. Bu diller tüm öğrencilerin yabancı dil öğrenimi olanaklarını artırıyor ve göç kökenli öğrenciler açısından da okulda ders aracılığıyla aile dillerine devam edebilmeleri için bir fırsat anlamı taşıyor.

Türkçe de bu diller arasına katıldı, KMK 1990'ların ortasında Türkçenin lisede seçilen dört mezuniyet dersinden birisi olarak kabul edilmesinin önkoşullarını yarattı (KMK sekreterliği 1997).

Sonal olarak 1990'ların ortasında kurulan ve bir göçmen dilinin yalnızca dil dersi olarak verilmediği, dersin bir bölümünün gerçekleştirildiği ders dili olarak kullanıma girdiği ikidilli sınıf ve okullara değinilebilir. Bu sınıf ve okullar da herkese sunulan olanaklardır, bir diğer ifadeyle bu olanaklar dil biyografileri çok farklı önkoşulları ortaya çıkaran tüm çocuklara açıktır, böylece bu sınıf ve okullar, yabancı dil yönetmeliğinin (*Fremdsprachenkanon*) genişletilmesini ve kökendili derslerinin belirli bir türünü ifade eder.

Çokdilliliğe Doğru

Avrupa Birliği'ni topyekün etkilemesi istenen ve tüm yaşam alanlarına uzanan dilsel çeşitlilik kapsamında, Avrupa'nın eğitim politikaları, tüm yurttaşlarının anadillerine ek olarak en az iki dilde pratik bilgiye sahip olması hedefini izliyor. Belirlenen bu amaca göçmenlerin kökencileri de dahil edilmiştir. Henüz 2003'te *Dil Öğrenimi ve Dilsel Çeşitlilik Eylem Planı*'nda açıkça şu belirtilmektedir: “Okulların ve çıraklık eğitimi kuruluşlarının, dil dersinde, anadili dersleri, yabancı dil dersleri, ders dili ve göçmen toplulukların dilleri arasında uygun bağlantıları kurabilen bütüncül bir yaklaşım sergilemeleri önemlidir; buna uygun stratejiler geniş bir yelpazeye yayılan iletişimsel becerilerini geliştirmelerinde çocuklara kolaylık sağlar (Avrupa Toplulukları Komisyonu 2003, Punkt II.1). Ve nitelikli bu nokta, kaleme alınan bu yazının da konusunu oluşturmakta – kökencilerinin ortaokul ve liselerin genel dil tasarılarına dahil edilmeleri.

Kökencilerinin Dahil Edilmesini Olumlayan Birkaç Neden Var:

(1) Tüm öğrencilere sunulması gereken Almanca ve İngilizce öğrenme olanaklarının ötesinde, öğrencilere farklı güdüleme ve kaynakların dikkate alındığı bir öğrenim olanakları da verilmelidir. “İngilizceden sonraki dile” karşı duyulan motivasyon eksikliğinden çoğu kez yakınılmaktadır – göçmen ailelerden gelen öğrencilerin kökendili derslerine katılıma ilgi duymalarının, bu dersin düzenli olarak sunulması durumunda diğer dillere duyulan ilgiden daha yüksek olması beklenebilir. Ve zaten okulda ders dili ile destekleyici nitelikte karşılıklı ilişkiye giren dilsel ve kültürel önbilginin ve planlı olmayan dilsel öğrenim fırsatlarının, bu hedef kitlenin ortalamasının üzerinde seyrettiği tahmin edilebilir.

(2) Öğrencilerin okul dışında da gerçek iletişim ortamlarında karşılaştıkları dilde ders görmeleri, değişik dilsel biçimlerle, dilsel temanın farklı görünüşleriyle ve dilsel karşılıklarla yoğun biçimde ilgilenmelerini destekler. Dilsel farkındalığın bu şekilde güçlendirilmesi, diğer derslerde gerçekleşen dilsel öğrenime de yarar sağlar.

(3) İnsanların biyografileri açısından da önem taşıyan dillerde ders görmek, öz dilsel kimliğin bilincine varmayı ve böylece dil, kültür ve tarih arasındaki bağlantıların kavranmasını destekler. Kökendili dersleri, böylece, toplamda her bireyin kültürlerarası eğitimine ve aynı zamanda okulun kültürlerarası açılımı yönünde katkı sunar.

İtirazlar, Engeller, Bakış Açıları

Eğitim politikaları tarafından kökendili derslerinin dikkate alınmasına karşı öne sürülen çekinceler var. En önemli çekince, bu derslerin işlevselliğinden duyulan kuşkulardır. Hopf (2005; 2011) kökendili derslerine

harcanan zamanın, Almanca öğrenmenin aleyhine kaybedilen zaman olduğu ve bu nedenle okul başarılarını olumsuz etkilediği tezini savunuyor. Ancak dillerin bu türden bir zararlı rekabeti ise kanıtlanamaz, görgül incelemeler, kökendili dersinin göç alan ülke diliyle ilgili bilgilere olumsuz yansımadağını göstermiştir (Söhn 2005).

Öte yandan geçmişte sıkça savunulan, ancak kanıtlanamayan diğer bir sav da, kökendili derslerine katılımın göç alan ülke dilinde genel olarak başarılarını arttırdığı savıdır. Özellikle Esser (2006, S.371-398) ABD'de gerçekleştirilen araştırmalara dayanarak bunu göstermiştir. Bu araştırmalar farklı, kısmen çelişkili sonuçlara varıyor; olumlu etkilerin genel olarak değil, yalnızca belirli koşullarda ortaya çıktığı, belirli koşullarda da çıkmadığı tahminen gerçeğe daha yakın.

Almanya'da koşullar elbette elverişli değil, ama şu anda bir düzleme var: Avrupa'nın dil eğitimi politikasının belirlediği hedef, ortaokulların gerilemesiyle çıkıyor ve gerileme nedeniyle, geçmişe kıyasla öğrencilerin ikinci bir yabancı dili ve böylece düzenli ders planı kapsamında kökendilini ikinci yabancı dil yerine seçmeleri mümkün olmaktadır. Okullarda tamgün uygulamasıyla daha başka zamansal olanakların önü açılıyor. Göç kökenli, üçüncü ve dördüncü kuşağa ait öğretmenler, günümüzde artık birçok öğretmen kadrosunda temsil ediliyor ve oranları ileride giderek artacak. Onlar Almanya'da edindikleri öğretmenlik vasıfları nedeniyle, gerektiğinde dil öğretim bilgisi alanında aldıkları bir ek vasıflandırmayla, tamamen bütünlendirilmiş bir kökendili dersleri sunacak konumdadırlar. Birkaç federal eyalette gerçekleştirilmiş olan yoğun müfredat geliştirme çalışmaları açıkça yarar sağlamıştır. Bugün kökendili derslerinin, okulun genel eğitsel hedeflerine ulaşmasında kendine özgü bir katkı sunduğu genel olarak kabul görmektedir (Reich 2008, S. 448f). Kökendili derslerinin genel eğitsel hedeflere ve genel dil eğitimi tasarılarına bu şekilde bağlanması, okullarda işbirliğine dahil edilmesi yönünde branşın gerektirdiği önkoşulları yaratmaktadır (bkz. Hecker 2012).

Kökendili dersinin diğer derslerle ortak çalışmaları kendiliğinden gerçekleşmez. Önemli olan okul idarelerinin gerekli çabayı uyarması, desteklemesi ve gerçekleşmesi yönünde gereken örgütlenmeyi olanaklı kılmasıdır. Öğretmenlerin dil derslerinin standartları ve yöntemsel olanakları hakkında uzlaşmaya vardıkları, dil tanımlama süreçleri ve bireysel destek planları konularında görüş alışverişinde buldukları kapsamlı “dil konferanslarının” kurumsallaşması yararlı olurdu. Öğretmenler Almancada olduğu gibi, yabancı dillerde ve kökencilerinde yeterlik gelişimini saptayan değerlendirme ölçütleri belirleyebilirler. Onlar böylece tüm öğrencilerin dilsel eğitimine hizmet etmiş olurlar.

Eğitim politikaları tarafından kökendili derslerinin dikkate alınmasına karşı öne sürülen çekinceler var. En önemli çekince, bu derslerin işlevselliğinden duyulan kuşkulardır. Hopf (2005; 2011) kökendili derslerine harcanan zamanın, Almanca öğrenmenin aleyhine kaybedilen zaman olduğu ve bu nedenle okul başarılarını olumsuz etkilediği tezini savunuyor. Ancak dillerin bu türden bir zararlı rekabeti ise kanıtlanamaz, görgül incelemeler, kökendili dersinin göç alan ülke diliyle ilgili bilgilere olumsuz yansımadağını göstermiştir (Söhn 2005).

Kaynakça:

- Esser, Hartmut: Migration, Sprache und Integration (= AKI-Forschungsbilanz 4), Berlin: Wissenschaftszentrum für Sozialforschung 2006.
- Hecker, Burkhard: Der Rahmenplan „Herkunfts-sprachenunterricht“ – eine Chance für mehr Kooperation! in: Schulverwaltung He/RP, Heft 7/2012.
- Hopf, Diether: Schulleistungen mehrsprachiger Kinder: Zum Stand der Forschung, in: Hornberg, Sabine / Valtin, Renate (Hrsg.): Mehrsprachigkeit. Chance oder Hürde beim Schriftspracherwerb? Empirische Befunde und Beispiele guter Praxis, Berlin: Deutsche Gesellschaft für Lesen und Schreiben 2011, S. 12-31.
- Hopf, Diether: Zweisprachigkeit und Schulleistung bei Migrantenkindern, in: Zeitschrift für Pädagogik, Heft 2 / 2005, S. 236-251.
- Kommission der Europäischen Gemeinschaften: Mitteilung der Kommission an den Rat, das Europäische Parlament, den Wirtschafts- und Sozialausschuß und den Ausschuß der Regionen – Förderung des Sprachenlernens und der Sprachenvielfalt: Aktionsplan 2004-2006, 2003 (cele-txt – 52003DC0449).
- Reich, Hans H.: Herkunftssprachenunterricht, in: Ahrenholz, Bernt / Oomen-Welke, Ingelore (Hrsg.): Deutsch als Zweitsprache, Baltmannsweiler: Schneider 2008, S. 445-456.
- Sekretariat der Kultusministerkonferenz (Hrsg.): Einheitliche Prüfungsanforderungen in der Abiturprüfung. Türkisch. Beschluß vom 13.10.1995, Neuwied 1997.
- Sekretariat der Kultusministerkonferenz (Hrsg.): Neufassung der Vereinbarung „Unterricht für Kinder ausländischer Arbeitnehmer“, Beschluß der Kultusministerkonferenz vom 8.4.1976 i. d. F. vom 26.10.1979.
- Söhn, Janina: Zweisprachiger Schulunterricht für Migrantenkinder. Ergebnisse der Evaluationsforschung zu seinen Auswirkungen auf Zweitspracherwerb und Schulerfolg (= AKI-Forschungsbilanz 2), Berlin: Wissenschaftszentrum für Sozialforschung 2005.

Çocuk ve Gençler İçin Kültürel Uyumluluk Şartının İcadı Hakkında

Kültür Politikaları Tasarısından Yerel Politik Uygulamalara Doğru Hamburg'da Yaşanan Değişim

Hildesheim Üniversitesi Kültür Politikaları Enstitüsü Direktörü Prof. Dr. Wolfgang SCHNEIDER

Politikada siyasetçiler konuşmayı severler ve şu sıralar çok sık kültürel eğitim konusunda söz almaktalar. Ülkenin doğusundan batısına, pazar ayınlarında yaşam boyu öğrenme sanatı methediliyor, günlük faaliyetlerde ise olsa olsa projeler gerçekleştiriliyor. Ancak durum Bağımsız ve Hansa Kenti Hamburg'da farklı. Orada salt çok çeşitli uygulamalar yok, aksine "çocuk ve gençler için kültürel çalışmalarda bulunma girişimlerini kalıcı, sağlam bir mali temel" üzerinde inşa etmeyi hedefleyen siyasi bir irade de var. 2011 tarihli 20/1399 sayılı yayında bu yer alıyor. Yaklaşık bir yıl sonra senato bu isteğe bir çerçeve tasarıyla yanıt veriyor; 9 Kasım 2012'de kültür komisyonunda, uzmanların dinlenmesiyle ilk kez kamuoyuna açık bir değerlendirme gerçekleştiriliyor. Burada sanatsal ifade biçimleriyle uğraş, kültür pedagojisi araçlarıyla genel kültür bilgisinin geliştirilmesi, kültür ve sanat ile ilgilenmeye hazırlamak, kültürel ve sanatsal görüngülerin kavranmasına destek sunmak ve sanat tekniklerinin aktarımı gündemdedir.

Evet, çocuk ve gençler için kültür, kültürel düzlemde önemli bir deneyim ve sanatsal yaratı alanı olarak kavranabilir. Söz konusu olan çocuk ve gençlerin kültür ve sanat, estetik deneyim edinme ve sanatsal uğraşında bulunma haklarıdır (çocuklara yönelik kültür politikası).

Evet, kültürel çeşitlilik salt uluslararası hukuk sözleşmeleriyle belirlenmiş değildir, bu çeşitliliğe belediyeler düzeyinde sürekli özen gösterilmesi de gerekmektedir. Sanatsal ifade biçimleri ne ekonomik çıkarlara feda edilebilir, ne de salt yetişkinlere dönük olabilir!

Evet, her iki çocuktan biri göç kökenlidir. Peki bu önümüzdeki yıllar için neyi ifade eder? Almanya için 2012'de hazırlanan ilk Kültürlerarası Barometre, kültürel üretim, dağıtım ve alımlama açısından bu gelişmenin nasıl bir anlam taşıdığına yanıtlar sunuyor; bu gelişme, pratikte yaşanan kültürlerarasılığın öne çıkarıldığı bir görevdir!

Evet, Hamburg kendini dünyaya açılan bir kapı olarak görüyor. Ve bu nedenle çocuk ve gençler için kültür konularında biraz daha fazla uluslararası düşünülebilir ve etkin olunabilir. Küresel kültür programlarını salt festivallerin yüksek kültürü oluşturmuyor, kardeş kentlerin kitle kültürünün de canlandırılmasına olanak var!

Hayır, senato şu noktada yanılıyor: "Hamburg'da hazırlanan çocuk ve genç kültürü çerçeve tasarısı doğrudan bir mali külfete yol açmamaktadır". Çünkü restaurantlarda verilen çocuk mönüleri fiyatına genç kuşaklara sunulacak bir kültür yok: Yarı fiyatına yarım porsiyon. Nitekim cimrilik övünülecek birşey değil

ve kalite ucuz yoldan elde edilemez! (Kültürel eğitim kültür politikalarına gereksinim duyar)

Tam tersine, çocuk ve gençler için kültür örnek modellere ihtiyaç duyar. Örneğin TUSCH projesi; çünkü çocuk için sanat çocuk için eğitimidir. Tiyatro ve okulun kaynaşması birbirine ait olanın kaynaşmasıdır. Örnek model olarak müze hizmetleri, çünkü kültür pedagojisi, uygulamalı öğrenim açısından, algının eğitilmesi yönünden ve deneyimlerin edinildiği bir laboratuvar olarak kültürel okul çantası işlevini görür. Örnek model olarak JEKI (*Her Çocuğa Bir Enstrüman*) aracılığıyla; çünkü herkese kültür talebi kesinlikle eskimiş bir istek değildir, katılımı amaçlayan "*Her Çocuğa Bir Enstrüman*" projesiyle hala temel müzik gereksiniminin karşılanması gündemdedir. Örnek model olarak FSJ Kültürü (kamu yararına gönüllü olarak bir yıl çalışmak); çünkü okuldan mesleğe geçişte sanat yerleşkelerinde bir yıllık kültür öğrenimi de yapılabilir, belki de bu, kendini yaşama sanatı alanında eğitme olarak yapılabilir. Örnek model olarak Çocuk Kültür Evi; çünkü kentler bir kimliğe de gereksinim duyar ve çocuklar kentin kendisidir aynı zamanda ve kültüre büyük değer verilen bir ev etki yaratabilir, kişilik gelişimi açısından da etkisi olabilir. Örnek model olarak "Toplanma ve Katılım, Kent Toplulukları ve Gösteri Sanatları" Lisansüstü Öğrenim Çalışma Grubu; çünkü araştırmak salt bilime tahsis edilmiş değildir, alan araştırmaları sanatın temel konularından birisidir ve çocuklar, dünyayı tanımaya yönelmiş birer araştırmacıdır. Örnek model olarak Çocuk ve Gençlik Tiyatrosu; çünkü Hamburg dram sanatları alanında şampiyonlar liginde oynuyor: Fundus, Junges Schauspielhaus, Triebwerk; ve dahası, her çocuk yılda iki kez tiyatroya gidiyor, komşu Danimarka'da olduğu gibi okul yasalarıyla bu garanti altına alınmıştır ("Çocuk ve Gençler İçin Tiyatro").

Çocuk ve gençlere yönelik kültürü hedefleyen faaliyetler için Hamburg'un potansiyeli var, Hamburg'un aktörleri var ve Hamburg'un projeleri var. Şimdi de kültür coğrafyasında yapıların oluşturulmasına gereksinim var, yama yaparak işleri yürütmek dünde kaldı, bugün geçerli olansa, yetişmekte olan nüfus için kültür politikası programının garanti altına alınması amacıyla gerekli siyasi adımların atılmasıdır.

İlkin: Ağların oluşturulması!

Kültürel eğitim siyasetin ortak görevidir ve bu, kültür politikası ve kültür yönetimi açısından ayrıca dikkate alınmalıdır, çocuk ve gençleri hedefleyen kültür, sanat, eğitim ve toplumsallık alanına girer. Aktörlerin ilişki ağı temel, disiplinlerarası kültür çalışmaları yön-

tem oluşturur, sanatlar toplumsal sınırsız hayal gücünün laboratuvarıdır.

İkinci olarak: Aktarım!

İlke ve başarılması gereken şey, sanatın ve kültürün aktarımıdır. Bu bir görevdir; herkes için herkesin görevi. Kentlerin dış semtlerinde değil, kültür yerleşkelerinin merkezinde duran bir görev; yeterli personelle donatılmış, kaynakların dağıtımından sonra çok iyi durumda olan yerleşkeler; eklenmek ya da eklenti olmak değil, iyisi kapsama girmek. İzleyicinin geliştirilmesi (*Audience Development*) anlamında proje ve ürünler, aktarımın tasarlanmasına, hedeflerinin belirlenmesine ve aktarımın kontrol edilmesine gereksinim duyarlar.

Üçüncü olarak: Yaygınlaştırma!

Kentte kültür, herkes için vardır; herkes onu biçimlendirebilir ve eğer kültür kamu tarafından destekleniyorsa, o tüm insanlara açık olmalıdır. Kültürel katılım önceliklidir. Bu nedenle değişikliğe gidilmesi önemlidir. Arzın yöneldiği hedeften katılım olanakları sunmaya kadar uzanan bir değişiklik. Engellerin kaldırılmasına, bir diğer ifadeyle yeni erişim biçimlerine ihtiyaç var, yeni boyutlara, farklı bir ifadeyle bir de ilham tapınaklarından çıkıp semtlere koşmaya ihtiyaç var.

Dördüncü olarak: Anlaşmalar!

Kültür sorumluları kendi aralarında, eğitim ve sosyal kuruluşlarla işbirliğinde bulunurlar. *Gesamtschule* semt kültürünün bir parçasıdır ve herkes amaçlar üzerinde anlaşarak ittifak kuruyor. Çünkü hedeflenen bakış açısı tiyatroların, müzelerin ve kitap salonlarının salt kullanımı değildir, aksine özeline doğala dönüşmesi, ev ve okulun yanı sıra üçüncü bir yerin de yararlı olabilmesi için kültürün günlük yaşantıya dahil edilmesidir.

Beşinci olarak: Garanti altına almak!

Kültürel eğitim, artık okulun eğitim ve öğretim görevinin ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Okulda sunulan bir ders olarak tiyatro, medya ve edebiyat kadar müzik ve sanatı da kapsayan bir öğrenim alanında atılan sadece bir ilk adım olabilir. Müfredatta bu konuya ağırlık verilmesi fazlasıyla gecikmiştir, ders saati planlarının yenilenmesi gerekmektedir, kültürel projelere yönelimin, okulların kültür coğrafyası üzerine sabitlenmede ağırlık noktasını oluşturması zorunludur. Tüm bu noktalarda geçerli olan, *Çocuk ve Gençler İçin Kültürel Uyumluluk Şartı Yasası'dır*. Anlaşılması zor bir sözcük, ancak Eyalet Parlamentosu'nun önündeki açık bir görevdir, çocuk ve gençler için kültürün dikkate alınması yönünde, gerekli önkoşulların öncelikli olarak oluşturulmasında siyasetin taşıdığı bir genel sorumluluktur.

Kültürel eğitim, artık okulun eğitim ve öğretim görevinin ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Okulda sunulan bir ders olarak tiyatro, medya ve edebiyat kadar müzik ve sanatı da kapsayan bir öğrenim alanında atılan sadece bir ilk adım olabilir. Müfredatta bu konuya ağırlık verilmesi fazlasıyla gecikmiştir, ders saati planlarının yenilenmesi gerekmektedir, kültürel projelere yönelimin, okulların kültür coğrafyası üzerine sabitlenmede ağırlık noktasını oluşturması zorunludur. Tüm bu noktalarda geçerli olan, *Çocuk ve Gençler İçin Kültürel Uyumluluk Şartı Yasası'dır*.

Göçmenler ve Kamu Yayın Hizmeti

Levent ERÇİN Emekli Prodüktör (TRT Türkiye'nin Sesi Radyosu)

Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkiye kökenliler, farklı ortamlarda çeşitli kavramlarla tanımlanıyor/isimlendiriliyor: 'Almancı', 'gurbetçi', 'göçmen', 'Türkiyeli', 'karakafalı', 'Avrupalı Türkler'... Nasıl tanımlanırsa tanımlansın, esasen, anavatanlarından uzakta yaşayan, ancak anavatanlarıyla düzenli ve sürekli bağlantısı olan, bu bağlantıyı sürdürmek isteyen bir topluluk, çoğalarak varlığını sürdürüyor. Bu gerçek, geçtiğimiz 50 yılda, gerek Türkiye, gerekse Türkiye kökenlilerin yaşadığı Avrupa ülkelerinde, farklı boyutlarda kabul ve ilgi gördü; görmeye devam ediyor. Çünkü söz konusu topluluk, bir yandan buldukları ülkelerde, insanca yaşama adına haklı taleplerini/ihyaçlarını dile getirirken; diğer yandan, aile, dil ve kültür bağları nedeniyle, anavatanlarından çeşitli konularda taleplerde bulunuyor. Dile getirilen talepler/ihyaçlar konusunda, gerek yaşanan ülkelerde, gerekse anavatan Türkiye'de, zaman içerisinde, kapsamı genişleyerek çoğalan, hizmetler üretiliyor, sunuluyor. Kitle iletişim araçları, bu süreçte, hem hizmeti sunanlar, hem de hizmeti talep edenler açısından önemli bir işlev üstleniyor.

Günümüzde, genellikle 'medya' sözcüğü ile tanımlanan kitle iletişim araçları, gazete, kitap, dergi, radyo, televizyon, video, sinema, internet, cep telefonu gibi birçok basılı, görsel, işitsel araçtan oluşuyor. Anavatanlarından uzakta yaşayan bir topluluğun ihyaçları ve bu ihyaçları giderme sürecine 'medya'nın dahil olması, kendine özgü, karmaşık, algılanması ve değerlendirilmesi uzmanlık gerektiren yeni bir süreç oluşturuyor.

Bu yazıda, bu karmaşık sürecin, küçük, fakat önemli bir bölümü, Türkiye'de kamu medya hizmeti vermekle görevli Türkiye Radyo Televizyon Kurumu ile Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkiye kökenlilerin ilişkisi değerlendirilecek/tartışılacaktır.

Avrupa'ya işgücü göçü başladığında, gidenler, gönderenler, geride kalanlar, talep/kabul edenler, gelenlerle birlikte yaşamak zorunda kalanlar, kısacası hiç kimse neler olacağını öngörememişti. Sorunlar ortaya çıktıkça, önce kısa vadeli çözümler üretildi; ardından orta ve uzun vadeli önlemler alınmaya çalışıldı.

Çevrede konuşulan dili bilmemek ve ihyaçlarını anlatamamak, ilk dönemde, beslenme ve sağlık gibi temel ihyaçların karşılanmasında bile güçlüklerin yaşanmasına neden olmuştu. Temel ihyaçlar karşılandığında ise ilk akla gelen anavatan ve orada bırakılanlardı. Avrupa'dan dile getirilen, anadilinde bir ses, bir nefes duymak ihtiyacı, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun, olması gerektiği gibi, hızla kendi içinde yeni düzenlemeler yapmasına neden oldu. O güne kadar 'Kısa Dalga Ankara Radyosu' adıyla yapılan yurtdışı yayınlar,

1963 yılı Ocak ayından itibaren 'Türkiye'nin Sesi' adıyla yapılmaya başlandı. Türkiye'nin Sesi Radyosu'nun Türkçe yayınları, işgücü göçüyle Avrupa ülkelerine dağılmış vatandaşların ihyaçlarına cevap verebilmek için yeniden planlandı/düzenlendi. Yani başlangıçta sadece Türkiye'nin Sesi Radyosu vardı.

O dönemde çeşitli kademelerde görev yapanların tanıklıklarına ve bugüne kalan 'mektup değerlendirme raporları'na göre, Türkiye'nin Sesi Radyosu'na her gün çuvalarla, yüzlerce mektup geliyordu. Bu somut durum, yeni bir örgütlenmeyi gerektirdi; 'mektup okuma ve değerlendirme servisi' oluşturuldu. Yakın bir geçmişe kadar varlığını sürdüren bu serviste, gelen mektuplar, önce geldikleri ülkeye göre tasnif ediliyor, ardından her bir mektup okunarak içeriğine göre yeni bir tasnife tabi tutuluyordu. İhtyaçlara göre zaman içerisinde belirlenmiş/oluşturulmuş çizelgelerde, hangi ülkeden ne tür sorunların dile getirildiği, ne tür taleplerde bulunduğu açıkça anlaşılacak biçimde düzenleniyordu. Bu 'mektup değerlendirme raporları', başta Dışişleri Bakanlığı olmak üzere, işgücü göçü süreciyle ilgili kurum ve kuruluşlara da gönderiliyordu. Türkiye'nin Sesi Radyosu'nda yer alan programlar, bu mektuplardaki taleplerden yola çıkarak hazırlanıyor; çok geniş bir yelpazede, anavatanlarından uzakta yaşayan ve birçok konuda yardıma/ilgiye muhtaç bir topluluğa, bir radyo yayınının sınırları çerçevesinde hizmet sunuluyordu. Programlara katılan hekimler, dinleyicilerin sağlıkla ilgili sorularına cevap verirken; Çalışma Bakanlığı uzmanları, çalışma hayatı ile ilgili sorular doğrultusunda bilgilendirme yapıyor; din görevlileri, anavatanından uzakta dini vecibelerin yerine getirilmesi konusunda önerilerde bulunuyordu. Bütün bunların yanı sıra yoğun talebe cevap verebilmek için halk müziği başta olmak üzere her türden Türkçe müzik yayınlanıyordu. Bugün 'birinci kuşak' diye tanımladığımız ilk dönem göçmenlerin hepsinin bir biçimde Türkiye'nin Sesi Radyosu ile ilişkisi olduğunu söylemek, abartılı bir sap-tama olarak kabul edilmemelidir.

Bu noktada, Die Gaste'nin, 'mobil telefonsuz', 'internetsiz' bir hayat düşünemeyen genç okuyucularına, söz konusu dönemde, sayısal telefon santrallerinin olmadığı, mektubun temel iletişim aracı olduğunu, bilgisayarın, internetin olmadığını, Avrupa'nın herhangi bir ülkesinde, gazete-dergi gibi, Türkçe basılı yayın bulabilmenin ciddi bir çaba gerektirdiğini, kişisel müzik dinlemek için ise 'pikap' adı verilen cihazların bulunduğunu ve bu cihazlarda 'plak'ların çalıştığını, ilk yıllarda Avrupa'da Türkçe plak bulunmadığını da hatırlatmak isteriz.

İletişim alanında yoksunluğun belir-

leyici olduğu bir dönemde, Türkiye'nin Sesi Radyosu, uzun yıllar, Avrupa'daki Türkiye kökenlilerin, başta 'Türkçe' olmak üzere, bilgilendirme, eğitim ve eğlence ihtiyacını karşılayan en önemli kitle iletişim aracı olmuştur.

Zaman içerisinde, Avrupa'ya işgücü göçüyle gitmiş Türkiye kökenlilerin 'medya' ile ilişkisi/ihyaçları farklılaştı. Bir yandan iletişim teknolojisi alanındaki hızlı gelişmeler, telefon aracılığıyla kişisel iletişimi kolaylaştırırken, diğer yandan, Avrupa'daki Türkleri hedef alan yeni medya araçları ortaya çıktı. Bu süreçte, dinleyicilerine kısa dalga yayınlarla ulaşmaya çalışan Türkiye'nin Sesi Radyosu Türkçe Yayınları, içerik olarak değişen şartlara ayak uydurabilmiş olsa bile, teknolojik olarak kendisini yenileyemedi. Hedef kitleye en kolay ve yaygın biçimde ulaşabilmek için gerekli iletişim yöntemlerini hayata geçiremedi ve bu nedenle dinleyicisinin büyük bölümünü kaybetti, yeni kuşakları dinleyici olarak kazanamadı. Türkiye'nin Sesi Radyosu Türkçe Yayınları'nın hedef kitesini, bugün de ağırlıklı olarak Avrupa'da yaşayan Türkiye kökenliler oluşturuyor. Yayınlar, artık sadece havadan kısa dalga ile değil, uydu ve internet ile de iletiliyor.

TRT Kurumu, 1990 yılında, yurtdışına yönelik televizyon yayınına başladı. TRT INT başlığı ile gerçekleştirilen Türkçe televizyon yayınlarının hedef kitesini, işgücü göçü ile Batı Avrupa ülkelerine gitmiş Türkiye kökenli göçmenlerdi. Türkiye'de ticari televizyon yayıncılığı da 1990 yılında başlamıştı. Anayasaya aykırı olarak, hukuki dayanaktan yoksun başlayan ticari televizyon yayıncılığı hızla büyüdü. Ortaya çıkan farklı televizyon kanalları, öncelikle Türkiye'de yaygın olarak kendilerini kabul ettirmeye çalıştı; bir sonraki aşamada ise Avrupa'da yaşayan Türkiye kökenlilere yönelik yayınlar başladı. Radyo/televizyon yayınlarında ortaya çıkan 'düzenleme' ihtiyacı, 1994 yılında kurulan Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından karşılanmaya çalışıldı. Türkiye'deki radyo televizyon yayıncılığı alanını 'düzenleme' çabaları bugün de devam ediyor.

TRT Kurumu, ticari yayıncılığın başlamasıyla ortaya çıkan kaotik ortamda, yasalarla kendisine verilen görevi gerçekleştirilmeye devam etti.*

Bu noktada, çok önemli bir ayrımı hatırlatmak gerekiyor: Ticari yayıncılık, 'halk neyi istiyor?' sorusunun cevabına göre yayın planlaması ve stratejisi uygular. 'Halk neyi istiyor?' sorusunun cevabı, kısa vadede çok kazanmak isteyen ticaret erbabı tara-

* TRT Kurumu adına geçmişte yapılan yanlışlar ve eksiklikler, bu satırların yazarının bilgisi dahilindedir. Bu yanlışlıklara/eksikliklere karşı, görevli olduğumuz dönemde, bireysel ve örgütlü olarak, gerek yazılı, gerekse sözlü, her fırsatta tepki gösterilmiş, uyarılarda, bilgilendirilmelerde bulunulmuştur.

findan belirlenir; öncelikler de düzenleyici kuruluşların bütün yaptırımlarına karşın, 'eğlendirmek, (biraz) bilgilendirmek ve (mecbur olduğu kadar) eğitmek' biçiminde ortaya çıkar. Kamu hizmeti yayıncılığı ise, 'halkın neye ihtiyacı var?' sorusunun cevabına göre yayın yapar. Bu sorunun cevabı ise, halkın örgütlü kesiminin temsilcileri tarafından belirlenmelidir. Kamu yayın kurumunun yayın önceliği ise 'bilgilendirmek, eğitmek ve eğlendirmek'tir.

Dolayısıyla, Avrupa'da yaşayan Türkiye kökenlilerin, kendileriyle ilgili herhangi bir konuda taleplerini yöneltmeleri gereken, medya alanındaki ilk muhatap, gerek buldukları ülkelerde, gerekse Türkiye'de, kamu yayın kurumları olmalıdır.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, kuruluş yasası ile kendisine verilmiş görevleri yerine getirmekle yükümlüdür. Bu yükümlülükler doğrultusunda her yıl Genel Yayın Planı hazırlanır ve bu plan doğrultusunda yayınlar gerçekleştirilir. TRT Kurumu 2012 yılı Genel Yayın Planı'nda, 'yurtdışı yayınlar' birkaç başlık altında ele alınmış, Avrupa'da yaşayan Türkiye kökenlilere yönelik yayınlar, 70. sayfada, 'VATANDAŞLARIMIZA YÖNELİK PROGRAMLARDAN ÖNCELİKLE İŞLENMEK KONUSUNDA' başlığı altında belirtilmiştir. Yirmi Madde halinde belirlenen konu başlıklarının tamamını merak edenler, <http://www.trt.net.tr> adresinden ulaşarak okuyabilirler.

TRT Genel Yayın Planı bir yıl önce, bir sonraki yıl için hazırlanır. Hazırlanması sürecinde, gerek Kurum içinden, gerekse Kurum dışından gelen raporlar, talepler dikkate alınır.

Yukarıda, 'halkın neye ihtiyacı var?' sorusunun cevabının, halkın örgütlü kesiminin temsilcileri tarafından belirleneceğini söylemiştik. TRT mevzuatı, bu düzenlemeyi de içermektedir. 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 'Danışma Kurulları' başlığını taşıyan 15. Maddesi şöyledir:

"Madde 15 - Yönetim Kurulu veya Genel Müdür tarafından Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun bu Kanunda belirtilen görevleri çerçevesinde; radyo ve televizyon yayınları hakkında kamuoyunun düşünce ve dileklerini tespit etmek, ilmi veya teknik araştırmalar yaptırmak veya lüzumlu görülecek konularda özel ihtisaslarından yararlanmak amacıyla geçici danışma kurulları teşkil edilebilir..."

Madde metninde görüldüğü gibi; 'danışma kurulları'nın oluşturulması zorunluluk değildir. Yönetim Kurulu veya Genel Müdür'ün takdirine bırakılmıştır. Dolayısıyla, TRT Kurumu yönetimi, kendisine iletilen istekleri dikkate almakla birlikte, Danışma Kurulları oluşturma konusunda istekli davranmamaktadır. Çünkü bu türden

kurullarının oluşturulması hem sıkıntılı süreçlere, hem de maddi külfete neden olmaktadır. Kurullara kimlerin seçileceği, hangi ölçütlere göre seçileceği, seçilenlerin nasıl çalışacağı gibi tartışmalardan uzak durmak isteyen TRT Yönetimi, geçmişte olduğu gibi bugün de 'danışma kurulları'nın oluşturulması konusunda isteksiz davranmaktadır.

Ancak önemli olan, TRT mevzuatı içerisinde böyle bir düzenlemenin yer almasıdır. Dolayısıyla, Avrupa'daki Türkiye kö-

kenlilerin farklı alanlarda oluşturduğu örgütler, en azından federasyonlar düzeyinde, TRT Kurumu'ndan, kendilerine yönelik yayınlar konusunda bir danışma kurulu oluşturulmasını ısrarla talep edebilirler. TRT bu talebi reddederse, sivil toplum örgütlerinin, medyadan beklentiler konusunda kendi 'danışma kurulu'nu oluşturması önünde bir engel yoktur. Bu kurul, sivil toplum örgütleri aracılığıyla en yaygın biçimde, talepleri-beklentileri derleyebilir. Bu aynı zamanda bir 'kamuoyu araştırması'

anlamına da gelir. Sonrasında hazırlanacak bir değerlendirme raporu, talepler, öneriler listesi, başta TRT Kurumu ve yaşanan ülkedeki kamu yayın kurumu olmak üzere, istenirse ticari yayın kuruluşlarına da iletilir. Sonrasında eğer istenirse bir 'medya izleme komitesi' oluşturularak, iletilen öneri ve isteklerin, yayınlara ne kadar yansıtıldığını belirleyebilmek de mümkündür. İlk anda zor ve karmaşık gibi görünen bu organizasyon, bir defa oluşturulduğunda, sonrasında aksamadan işleyecek ve olumlu so-

nuçlara neden olacak kalıcı bir yapılanma ortaya çıkacaktır.

Son söz: Kamu yayın kurumları ihtiyaçlar doğrultusunda yayın yapmakla görevlidir. İhtiyaçlar ise halkın örgütlü kesiminin temsilcileri tarafından dile getirilmelidir; aksi takdirde başkaları, halk adına karar verme hakkına sahip olduğu zannına kapılır.

Geçmişin Işığında Türkiye Kökenlilerin Mevcut İş Piyasasına Entegrasyonu¹

Berlin Ekonomi ve Hukuk Yüksekokulu Prof. Dr. Aysel YOLLU-TOK

Almanya, 1973'te işgücü alımının durdurulmasıyla Türkiye kökenliler için bir göç ülkesi olmuştur. İşgücü alımının durdurulmasıyla birlikte konuk işçilerin seyahatlerde esnek giriş-çıkış olanağı engellendi ve bu nedenle, yalnızca yasal olarak istenen işgücü göçünün azalması değil, aynı zamanda Almanya'daki konuk işçilerin de geri dönüş istemleri hızla azaldı ve sonuç olarak aileler getirilmeye başlandı. Bugün, elli yıllık göç tarihinin ardından Almanya'da dünyaya gelen çocukların üçte biri Türkiye kökenli (2009'a göre)² ve dördüncü kuşak göçmenler iş piyasasının eşğinde duruyor - günümüzün en önemli entegrasyon göstergelerinden biri.

İş piyasasına entegre olunmasına yönelik hangi bulgular mevcuttur? Göçmenlerin (Alman vatandaşı ya da Alman vatandaşı olmayan) güncel verilerle iş piyasasındaki durumuna ilişkin ayrıntılı bir analiz yalnızca kabaca mümkündür.³ Almanya'da ekonomik göç araştırmaları elli yıllık göç tarihine rağmen henüz ilk adımlarını attığından, polemik yaratan tartışmalarda istismar edilmektedir. Bu noktadan yola çıkarak, varolan veriler doğrultusunda Türkiye kökenlilerin iş piyasasına katılımının genel bir görünümü ortaya konulmaya ve durumun tarihsel olarak yorumlanmasına çalışılacaktır.

Alman iş piyasası devam eden yapısal dönüşümün etkisi altındadır. 1970'lerden bu yana imalat sektörünün önemi sürekli azalırken, buna karşın hizmetler sektörü ağırlık kazanmıştır. İlk konuk işçiler asil olarak madencilik, demir-çelik ve otomotiv sanayi gibi imalat sektörlerinde, bir başka deyişle yapısal dönüşümden en çok etkilenen sektörlerde istihdam edildi. Bu nedenle iş piyasasındaki bugünkü durumu anlayabilmek için, Türkiye kökenlilerin o yıllarda, bugün artık rekabet edemez durumda olan sektörlerde istihdam edildikleri göz önün-

de bulundurulmalıdır.⁴ Bu çıkış noktası iş piyasasındaki güncel durumu yansıtmaktadır: 2009'da göç kökenli (*Migrationshintergrund*) insanlar göç kökenli olmayanlara göre yaklaşık iki kat daha fazla işsizlikten etkilenmiştir. Bu bağlamda Türkiye kökenlilerin %20'si işsizken, göç kökenli olmayanlar arasında bu oran %10'un biraz altındadır.⁵ Yapısal koşullardan kaynaklanan uzun süreli işsizlik asgari geçimin güvence altına alınmasını tehlikeye sokuyor, dolayısıyla bu uzun süreli işsizlik ile sosyal yardım hizmetlerinden, yani Hartz IV'ten yararlanmak el ele yürüyor. Göç kökenli insanların %19'luk bir oranla göç kökenli olmayan insanların (%6) üç katından fazla Hartz IV yardımına bağımlıdır. Özellikle Bağımsız Devletler Topluluğu dahil olmak üzere Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinden gelen göçmen grupları (%28) ve hemen ardından Türkiye kökenliler (%19) sosyal yardım hizmetlerinden yararlanmaktadır.⁶ Ancak mevcut veri durumu, alınan Hartz IV yardımının hangi ölçüde uzun süreli işsizlikten ya da bir işe rağmen gelir yetersizliğinden dolayı kaynaklandığı konusunda bildirimde bulunmaya olanak vermiyor: Türkiye kökenliler nüfusun diğer gruplarına kıyasla çok daha düşük bir gelire sahiptir (2009'da göç kökenli olmayan çalışanlara kıyasla 390 Euro daha az ücret almışlardır).⁷ Her hanede yaşayan insan sayısı ise ortalama 3,3 olup (göç kökenli olmayanlarda bu oran: 2,0)⁸, bununla bağlantılı bir ailenin (*Bedarfsgemeinschaft*) geliri asgari geçimini güvence altına almaya yet-

mediğinden ve bu nedenle ücrete ek olarak temel güvence (*Grundsicherung/Hartz IV*) yardımı almak zorunda olduğundan hareket edilebilir. Bu görüngü "çalışan yoksul" (*working poors*) adı altında bilinmektedir.

Almanya'da göçmenlerin "hizmetler sektöründe çalıştıkları meslek türlerini çeşitlendirerek ve birer serbest meslek sahibi olarak yapısal dönüşüme olumlu bir çözüm bulduklarının"⁹ burada vurgulanması gerekir, ancak onlar bunu yaparak ekonominin gözeneklerinde serbest mesleğin düşük gelir düzeyini (başka bir deyişle, "kendi kendini sömürmeği") kabul etmişlerdir.¹⁰ Ek istihdam yaratıldı, ama özellikle perakendecilik ve otelcilik gibi hizmetler sektörünün basit alanlarında çalışanlar (Türkiye kökenlilerin %20'sinden fazlası), düşük maddi ve sosyal güvence, iş süresi ve planlamada yüksek belirsizlikle paralel yürüyen atipik çalışma koşullarından artan oranda etkilenmektedir.¹¹ Bu anlamda 2000 ve 2009 yılları arasında sosyal sigortalı çalışanların toplam sayısı %1,6'ı oranında düşerken, sosyal sigortalı çalışan Türk vatandaşlarında bu oran yaklaşık %14,8 düzeyinde gerilemiştir.¹²

Bu nedenle Türkiye kökenlilerin, yoksulluk riskinden de özetle söz edilebilir: Bu risk 2009'da Türkiye kökenliler arasında %33 iken, göç kökenli olmayanlarda ise yalnızca %12 düzeyinde olmuştur.¹³

Eğer iş piyasasına olumsuz entegrasyonun açıklaması gerçekten yapısal dönüşüm ise, o zaman yeni kuşaklar son elli yılda bu süreçsel bağımlılığı aşmayı neden başaramamışlardır?

Becker'in¹⁴ insan sermayesi teorisi, ki-

⁹ Heiko Körner, Arbeitsmarkt und Immigration, in: Albrecht Weber (Hrsg.), Einwanderungsland Bundesrepublik Deutschland in der Europäischen Union, Osnabrück 1997, S. 85-93.

¹⁰ Bkz. Werner Sesselmeier, Die wirtschaftliche und soziale Situation, in: Carmine Chiellino (Hrsg.), Interkulturelle Literatur in Deutschland. Ein Handbuch, Stuttgart, Weimar 2000.

¹¹ Bkz. Berndt Keller/Hartmut Seifert (Hrsg.), Atypische Beschäftigungsverhältnisse - Flexibilisierung und soziale Risiken, Berlin 2007.

¹² Katharina Seebaß/Manuel Siebert, Migranten am Arbeitsmarkt in Deutschland, in: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, Working Paper 36, 2011.

¹³ Destatis et al. 2011, S.194.

⁴ Bkz. Stefan Bender, Bert Rürup, Wolfgang Seifert, Werner Sesselmeier, Migration und Arbeitsmarkt, in: Klaus J. Bade/Rainer Münz (Hrsg.), Migrationsreport 2000. Fakten-Analysen-Perspektiven, Frankfurt/Main 2000.

⁵ Bkz. Destatis et al. 2011, S.196.

⁶ Bkz. Bruno Kaltenborn/Nina Wielage, Hartz IV. Haushaltsstrukturen und Lebensbedingungen, in: Matthias Knuth (Hrsg.), Arbeitsmarktintegration und Integrationspolitik - zur notwendigen Verknüpfung zweier Politikfelder, Baden-Baden 2010, S. 93-110; Weiteres zu Hartz-IV Bezug von Migranten vgl. Matthias Knuth/Martin Brüssig, Zugewanderte und ihre Nachkommen in Hartz IV, in APuZ, (2010) 48, S. 26-32.

⁷ Destatis et al. 2011, S.197.

⁸ Agy., S.194.

¹ Bu makalenin tam metni "Türkiye Kökenlilerin Dönüşen İş Piyasasındaki Durumu" başlığı altında yayımlandı. APuZ 43/2011, S. 22-28.

² Destatis/GESIS-ZUMA/WZB, Datenreport, Bonn 2011: 194.

³ Federal İstatistik Dairesi ilk 2005 yılından sonra insanları göç kökenli olarak kaydetmeye başladı.

¹⁴ Bkz. Gary S. Becker, Investment in Human Capital, in: The Journal of Political Economy, 70 (1962) 5, S. 9-49.

¹⁵ Destatis/GESIS-ZUMA/WZB, Datenreport, Bonn 2008, S. 203 und Destatis 2011, S. 195.

ifadeyle insan sermayesi donanımındaki eksiklik ardıl kuşaklarda varlığını sürdürmeye devam edebilir.¹⁶ Özellikle Almanya'ya, eğitim biyografilerinin toplumsal katmanlara bağlı olduğu düzenli olarak atfediliyor.¹⁷ Eski kuşağın yetersiz bilgi ve deneyimleri ardıl kuşakların süreçsel bağımlılığa dayalı davranışını pekiştiriyor. Ama diğer araştırmalar, özellikle Türkiye kökenli grubun iş piyasası eşitsizliğinin salt insan sermayesi donanımı ile açıklanamayacağını gösteriyor. Nitekim eşit eğitsel vasıflara rağmen iş piyasası entegrasyonu farklı olabilir.¹⁸ Dolayısıyla insan sermayesi yaklaşımı gerçeğin sınırlandırılmasıdır ve sorulması gereken, daha hangi nedensel bağlantıların bulunduğu.

Çalışma ekonomisine göre birincil ve ikincil alt kısım iş piyasası oluşabilir (segmentasyon teorisi), bu da eşitsizliği doğurur.¹⁹ Birincil alt kısım pazarlar, "oldukça güvenceli işler, iyi çalışma koşulları, sabit gelir akışı, düşük dalgalanmalar, terfi etme olanakları ve tanımlanmış kariyer modeli, resmi ve resmi olmayan terfi kriterleri, yüksek gelir"²⁰ görünümüleriyle karakterize olunur. İkincil alt kısım pazarlar, "terfi olanağı olmayan, kısıtlı çalışma koşulları ve düşük ücret ve de yüksek dalgalanma oranları" ile karakterize olmaktadır.²¹

Birinci kuşağın özellikle ikincil alt kısım pazarlardaki işlere dağılımı iki nedenle gerçekleştirilmiştir: Geri dönüş seçeneği ve pazarlık gücünün yetersiz olması.²² Geri dönüş seçeneği, Alman iş piyasasının diğer sorunlu gruplarına da atfedilen bir alternatif rol üretmiştir: Kriz zamanlarında kadınlar evde, yaşlılar emeklilikte, gençler ebeveynlerinin yanındagöçmenler kendi ülkelerinde ücretli işe bir alternatif bulurlar ve dolayısıyla esnek bir biçimde yönlendirilebilirler.²³ Bu mantık yalnızca birçok işverenin hesaplamalarını değil, alternatif rolü olmayanlar grubuyla sınırlı kalan işçi temsilcilerinin hesaplamalarını da belirlemiştir. Buradan doğan işçiler arasındaki güç dengesizliği, ilk göçmenlerin çıkarlarını kimsenin temsil etmemesini ve böylece göçmenlerin pazarlık gücünün yetersiz kalmasını beraberinde getirmiştir.

Ama ardıl kuşaklar açısından bu koşullar ikincil iş piyasası için geçerli değildir: Bir taraftan geri dönüş seçeneği yoktur, di-

ğer taraftan Türkiye kökenlilerin işçi temsilciliklerinde ve sendikalarındaki örgütlenme düzeyi artmıştır. Bununla birlikte bölümlenme (segmentasyon) teorisi ilk kuşağın (eşit niteliklere rağmen) iş piyasasındaki eşit olmayan durumuna açıklamalar sunabilmekte, ama ardıl kuşaklar için bir açıklama getirememektedir. İkili meslek eğitimi (Duale Ausbildung) kapsamında seçilen mesleğin ne tür bir meslek olduğu sorusu bir açıklama sunabilir. Burada ikinci kuşağın meslek eğitiminden sonraki iş piyasasına geçişi ele alınmalıdır.²⁴ 2002'de Türk pasaportu bulunan meslek eğitimi mezunlarından yalnızca yarısı iş piyasasına geçişi sağlayabilmiştir. Buna karşın Alman vatandaşı olanların yaklaşık üçte ikisi iş piyasasına geçişte başarılı olabilmıştır.²⁵

Bu ne ile açıklanabilir? Geçiş sorunları meslek seçimine dayandırılabilir.²⁶ Çıraklık eğitimi giderlerinin düşük olduğu mesleklerde eğitim veren işletmeler, eğitilen personeli işe almamayı daha kolay göze alabilirler. Eğitim giderleri henüz eğitim sırasında, çırağın tam kapasitede çalıştırılması ve üretime yüksek katkıda bulunmasıyla amortize edilir.²⁷ Bir başka deyişle, meslek eğitimi veren işletme mezunlarına "bağlımlı" değildir. Bu nedenle göçmenlerin ardıl kuşakları meslek eğitimi yapacakları meslekleri ve işletmeleri sadece seçmiş olmakla, ikincil alt kısım iş piyasasına sürüklenebilir ve iş piyasasına entegrasyonları düşük olabilir. Şu ana kadar konuya ilişkin ayrıntılı araştırmalar bulunmamaktadır ve mevcut olmayan bu araştırmalar, çalışma ekonomisi açısından bir eksiklik oluşturmaktadır.

Türkiye kökenlilerin çalıştığı başlıca sektörlerde yaşanan çöküşün ve bu çöküşün neden olduğu yapısal işsizliğin aşılmasında Alman devletinin yetersiz kalmasının, göçmenlerin ardıl kuşaklarını günümüze dek etkilemeye devam ettiği özetle söylenebilir. Kamuoyu tartışmalarında genellikle iş piyasasına entegrasyonun yetersiz oluşu, bu kuşakların okul ve meslek eğitimindeki eksiklerine dayandırılıyor, ancak bu eksiklik iş piyasasına entegrasyonunun nedenlerini açıklamıyor – insanın vasıflandırmada öz sorumluluğuna işaret edilmesi yeterli değildir. İş piyasasındaki eşitsizliğin nedenleri insan sermayesi ve bölümlenme teorilerinde bulunabilir. Ancak bu teoriler her ne kadar ilk kuşağın durumunu açıklama için iyi bir zemin sunsa da, ardıl kuşakların durumuna ilişkin açıklaması yetersiz kalmaktadır ve daha fazla araştırmaya gereksinim duyulmaktadır.

tÇeviri: Die Gaste

¹⁶ Petra Satnat/Aileen Edele, Migration und soziale Ungleichheit, in: Heinz Reinders et al. (Hrsg.), Empirische Bildungssoziologie, Wiesbaden 2011.

¹⁷ Frank Kalter, Ethnische Ungleichheiten auf dem Arbeitsmarkt, in: Martin Abraham/Thomas Hinz (Hrsg.), Arbeitsmarktsoziologie, Wiesbaden 2008, S. 303-330.

¹⁸ Nadia Granato/Frank Kalter, Die Persistenz ethnischer Ungleichheit auf dem deutschen Arbeitsmarkt, in: Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie, 53 (2001), S. 497-520; Holger Seibert/Heike Solga, Gleiche Chancen dank einer abgeschlossenen Ausbildung?, in: Soziologie 34 (2004) 5, S. 364-382.

¹⁹ Peter Doeringer/Michael J. Piore, Internal Labour Markets and Manpower Analysis, Lexington 1971.

²⁰ Bkz. Werner Sesselmeier/Lothar Funk/Bernd Waas, Arbeitsmarkttheorien. Eine ökonomische und juristische Einführung, Heidelberg 2010, S. 276.

²¹ Agy., S. 283.

²² Bkz. Nadia Granato, Ethnische Ungleichheit auf dem deutschen Arbeitsmarkt, Opladen 2003

²³ Claus Offe/Karl Hinrichs, Sozialökonomie des Arbeitsmarktes und die Lage "benachteiligter" Gruppen von Arbeitnehmern, in: Projektgruppe Arbeitsmarktpolitik/Claus Offe (Hrsg.), Opfer des Arbeitsmarktes. Zur Theorie der strukturierten Arbeitslosigkeit, Neuwied-Darmstadt 1977, S. 3-61.

²⁴ Bkz. Nadia Granato, Ethnische Ungleichheit auf dem deutschen Arbeitsmarkt, Opladen 2003.

²⁵ Andreas Damelang/Anette Haas, Berufseinstieg. Schwieriger Start für junge Türken, in: IAB Kurzbildung, (2006) 16.

²⁶ Çoğunlukla sözü edilen dil sorunlarına ilişkin iddialar yetersiz görünmekte, çünkü dil sorunu olmayan yüksek vasıflılarda da iş piyasasındaki eşitsizlik, eşit eğitim standardına rağmen sürmektedir. Bkz. Thomas Liebig/Sarah Widmaier, Children of Immigrants in the Labour Markets of EU and OECD Countries, OECD-Working Paper, (2009) 97.

²⁷ Gabriele Somaggio, Start mit Hindernissen. Eine theoretische und empirische Analyse der Ursachen von Arbeitslosigkeit nach der dualen Berufsausbildung, Frankfurt/M. 2009.

Sorumluluk

Nebahat S. ERCAN

Canlıların yapmaları gereken görevleri üstlenmek zorunluluğuyla dünyaya geldiklerini biliyoruz. Tüm canlıların görevleri üzerinde durmayacağım, ama görevleri yerine getirme konusunda insanların bilinçli bir şekilde yetiştirilmesi, SORUMLULUK zihniyetinin geliştirilmesi konusunu işleyeceğim.

Sorumlu olma, mesuliyet alma, yapılması gerekeni yapma, kısacası sorumluluk alma insanlık açısından büyük önem taşımaktadır. Yapılan tüm işlerin sorumluluk duygusuyla ve de bilinciyle yapılması daha küçük yaşlarda aşılanması gerekmektedir.

Bilinmesi gereken bireysel, toplumsal sorumluluklar ailelerde başlamaktadır. Çocukların daha dünyaya gözlerini açtıklarında büyüklerin sorumluluklarını yerine getirerek yetiştirdikleri takdirde iyi bir neslin adımları atılmış olur.

Her yaşta üstlenilmesi gereken görevler vardır. Örneğin çocukların sorumluluğu mu olur gibi bir soru yöneltilebilir; evet her yaşın kendine özgü sorumlulukları vardır. "Yediden yetmiş" hatta daha da küçükten büyüğe bile bu çatıyı genişletebiliriz, ama dar tutmakla şimdilik yetinelim. Bu doğrultuda konuyu ele alırken, SORUMLULAR bilinçli hareket ediyor ve de görevlerinin hakkını vererek yerine getiriyor mu!? sorusunu sormak durumundayız.

Bakıldığında, dinlenildiğinde herkes sorumluluklarını yerine fazlasıyla getiriyorlar:

Aileler çocuklarının iyi yetişmesi ve yaşaması için onlara yiyecek, içecek, barınacak olanaklar sağlamanın mücadelesi içindedirler.

Okula giden çocuk verilen dersleri en iyi bir şekilde öğrenme, öğretmenler öğrencilerini iyi bir şekilde yetiştirme çabasını gösterirler.

Çalışan emekçilerin işlerinin hakkını vermek, işverenlerin de emeğin karşılığını ödemek isterler. Yöneticiler toplumlarını huzurlu yapmanın yol ve yöntemlerini araştırırlar.

Fakat ciddi bir inceleme ve araştırma yapıldığında "nemelazımcılık, bana necilik", yani sorumsuzluğun çok fazla olduğu görülmektedir. "Gününü gün etme, yalanla ve sahtecilikle köşe dönme" gibi hastalıklı duygu ve düşüncelerin toplumu sardığı gözlenmektedir.

Anababalar doğru yol gösterici olmazsa ve ilgiyle, sevgiyle çocuğu doyuramaz, yapılmaması gerekene sınır koyarak disiplinli hareket etmeyi öğretmezse, öğretmen öğrencisini kucaklayıp bilgilendirerek iyi yetişmesi için çaba harcamazsa, çalışanı işinin hakkını vermeyip sadece gününü geçirmeyi düşünürse, yetkililer toplumun daha huzurlu olması yolunda hizmet etmezse SORUMLULUKLAR yerine getirilmiş olur mu!?

Vurdumduymazlıkla ilgili pek çok örnek verebiliriz: Genelleme çok yanlış olur, ama ne yazık ki toplumun büyük bir kesimi bilinçli bir şekilde görevinin hakkını vererek yapmadığı yaşananlarla görülmektedir. Anababa çocuğuyla ilgilenip ona sevgi vererek saygı, sorumluluk duymayı öğretiyor mu!? Yoksa "tüm gün yoruldu, ben şimdi de seninle mi uğraşacağım" diyerek çocuğu kendi kendine yalnız mı bırakıyor. Tabii ki çocuk yalnız kalıp kendi kendine zaman geçirecek ama nasıl olması gerektiğini öğrenmelidir. Sadece televizyon izleme, bilgisayarda oynama gibi çağın aletleri karşısında zaman öldürmek yerine kitap okuma, becerisini, bilgisini artıracak oyunlar oynamaya yönlendirmesi gerekmektedir.

Her kesimde ve her yerde emek veren, bilinçli hareket eden ve de çocuklarını SORUMLULUK duygusuyla yetiştirenler, işini yapanlar mükafatını bir şekilde görürler.

Kişilerin daha küçük yaşlarda hakettiğini elde etme yolunu izlemekte zorlanmaktadırlar tabii ki, ama birşeyi başarmak, başarılı olmak için "taşın altına ellerini koyma"yı, sorumluluklar almayı ve de hakkını vererek yerine getirmeyi seçmelidir.

Çinlilerin gençlerinin "Yiyecek, barınacak kadar para alıyorum, ülkemin gelişmesi için bana düşen görevi en iyi şekilde yapmayı boynumun borcu olarak görüyorum" diyerek görevlerini yaptıklarını açıkladı gezip-gören ve yerinde inceleven birisi. Demek ki, gelişen toplumların bireyleri SORUMLULARININ bilinciyle hareket ederek uluslarını çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmaktadırlar.

Bireylerin sorumluluk alması, sorumlulukları bilmesi ve yerine getirme si umuduyla...

Klaus J. Bade Eleştiri ve Şiddet (Kritik und Gewalt)

Sarrazin Tartışması, "İslam Eleştirisi" ve
Göç Toplumunda Terör

Thilo Sarrazin'in "Almanya Kendini Yok Ediyor" kitabından sonra yaşanan "entegrasyon tartışmaları" bir çelişkiyi ortaya çıkardı – özellikle genç insanlar arasında giderek artan kültürel çoğulculuğun kabulünü ve aynı zamanda göç toplumunun kitlesel ölçekte kültürel hınç duygusunu. Tanınmış göç araştırmacısı ve siyaset danışmanı Klaus J. Bade, bu çelişkili gerginliğin çıkış nedenlerini, arka planını ve tehdit edici sonuçlarını aydınlatıyor. Bu çelişkinin sonuçları, göçmen toplumunun yeni kimliği üzerine yapılan bastırılmış tartışmanın yerine tehlikeli bir alternatif tartışmanın geçmesidir.

Kitap bu alternatif tartışmayı "olumsuz entegrasyon" olarak betimliyor: Çoğunluğun büyük bir -Müslüman- azınlığın dışlanmasıyla öz tanımlama yapması. Siyaset, "entegrasyon politikasını" tüm kesimlere dönük bir toplum politikası olarak kavramadığı sürece, bu olumsuz entegrasyondan doğan tehlikeli durumu anlamayacaktır.

Klaus J. Bade keskin bir bakışla, yakın zamanda gerçekleşen çokkültürlülük karşıtı ve anti-islam güdümlü kanlı eylemleri örnek göstererek söz sanatı ve şiddet eylemleri arasındaki bağlantıları ortaya koyuyor: Norveç'te Breivik katliamı ve Almanya'da Nasyonsosyalist Yeraltı Örgütü'nün seri cinayetleri. Entegrasyon başarılarının artması ve kültürel çeşitliliğin pragmatik kabulü, aynı zamanda Almanya'da kültürel korkudan doğan yabancı düşmanı savunma mekanizmaları da yaratmıştır, özellikle de İslam hayaletine karşı. Göç, entegrasyon ve İslam konularıyla ilişkide kritik bir noktaya varıldı.

Göç araştırmacısı, yazar ve siyaset danışmanı **Prof. Dr. Klaus J. Bade** 2007 yılına kadar Osnabrück Üniversitesi'nde yakın çağ tarihi alanında öğretim üyesi olarak görev yaptı ve o günden bu yana Berlin'de yaşıyor. Klaus Bade, Osnabrück Göç Araştırmaları ve Kültürlerarası İncelemeler Enstitüsü'nü (IMIS) kurdu ve 2012'nin ortalarına kadar merkezi Berlin'de bulunan Alman Vakıfları Göç ve Uyum Bilirkişi Konseyi'nin kurucu başkanlığını yaptı. Bade Harvard ve Oxford üniversitelerinde, Hollanda Bilimler Akademisi ve de Berlin Bilim Koleji'nde katılımcı üye olarak çalıştı. Tarihte ve günümüzde göç ve entegrasyon konularında çok sayıda araştırma projeleri yürüttü, bir dizi kitap yayınladı ve araştırma ve eleştirel politik izleme çalışmaları nedeniyle çeşitli ödüller aldı, son olarak aldığı ödül 1. sınıf liyakat nişanıdır (www.kjbade.de).

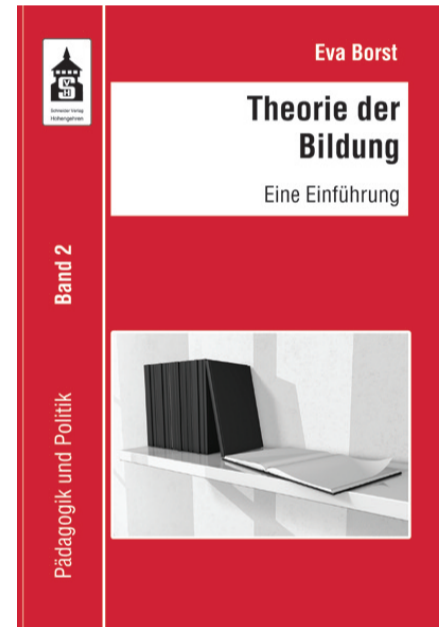
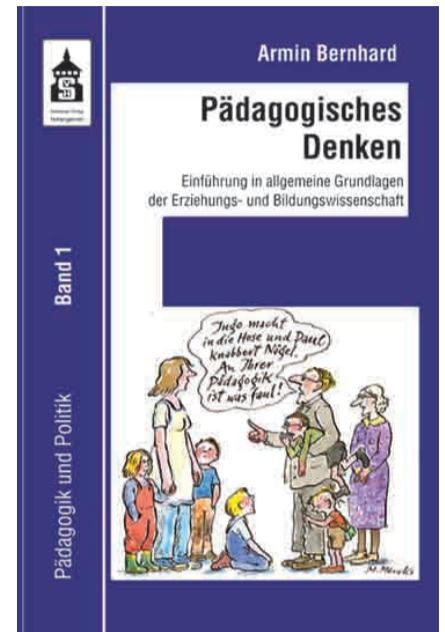
**WOCHENSCHAU
VERLAG**

WOCHENSCHAU VERLAG
Adolf-Damaschke-Str. 10
65824 Schwalbach/Ts.
Telefon: 06196 / 86065
Telefax: 06196 / 86060
info@wochenschau-verlag.de
www.wochenschau-verlag.de

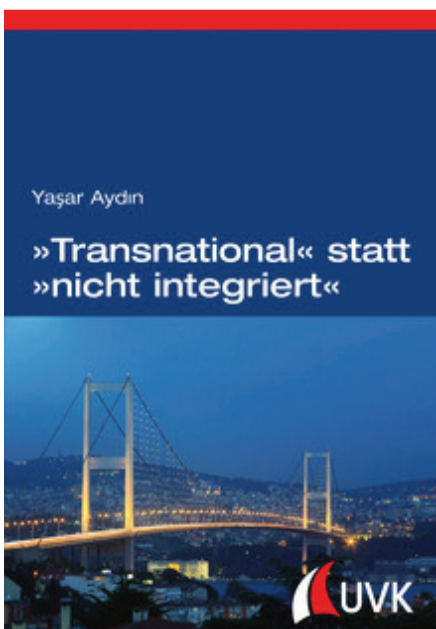
Fax: 06196-8 60 60

Klaus J. Bade
Kritik und Gewalt
Sarrazin-Debatte, 'Islamkritik'
und Terror in der Einwanderungs-
gesellschaft
ISBN 978-3-89974893-2
ca. 400 S., € 26,80
Subskriptionspreis
bis zum 30.4.2013:
€ 22,00

Bestellservice: ☎ 06196-86065 📠 06196-86060 🌐 www.wochenschau-verlag.de
✉ Wochenschau Verlag | Adolf-Damaschke-Str. 10 | 65824 Schwalbach/Ts.

Almanya'da 22 Eylül 2013 Günü Genel Seçim Var!

Korku, Popülizm ve Sessizlik

Genel seçimlere altı ay kala hiç bir partiden çıt çıkmıyor! Sanki bu yıl seçim yokmuş gibi! Sanki her şey yolundaymış gibi! Hiçbir parti doğru dürüst bir seçim kampanyası başlatmış değil! Hiçbir partinin ağırlık verdiği ya da yoğunlaştığı bir konu yok!

İtalya'da yapılan seçimlerin ardından Alman partileri de seçimlere daha da temkinli yaklaşıyor. İtalya seçimlerinde iki Palyaço (Berlusconi ve Grillo), Alman ve Avrupa karşıtı söylemleriyle %55 oranında oy topladı. Yunanistan'da geçen yıl yapılan seçimlerde de Alman ve Avrupa karşıtı partiler seçimi kazananlar arasında olmuştur.

Geçtiğimiz hafta da İsviçre'de üst düzey yöneticilerin yüksek ücret almasının önüne geçilmesini talep eden "Dolandırıcılık Karşıtları" bir halk inisiyatifinin yeterli oranda imza toplamasıyla konu referandumla sonuçlandı. Halkın büyük desteğini almış ve oy kullananların %67,8'i üst düzey yöneticilerin milyonlarca Euro değerinde maaş ve prim almasının engellenmesi için "Evet" demişti. (Yapılan bir ankete göre Almanların %75'i referandum sonucuna olumlu bakıyor).

Bir diğer olay, Romanya ve Bulgaristan'ın Schengen Birliği'ne katılmasıyla bu ülkelerden gelmesi beklenen göç dalgasının Almanları bir hayli korkutuyor olması. Berlin Neukölln Belediye Başkanı Buschkowsky, göç etmesi beklenen "Çingene"lerin kriminal olayların çoğalacağını, parkların gecekondulara dönüşeceğini ve fuhuşun ve insan ticaretinin artacağını savundu.

Görünen o ki, bu "korku ve kaygılar" hararetli seçim kampanyası başlatmasını frenlemiş gibi gözüküyor. Yapılan tek şey ise, popülist bir söylemden öteye geçmemektir.

CDU, "eşcinseller"le ilgili bir konuyu (eşcinsellerin, evlenme ve çocuk edinmede eşitlenmesi) yakalamış gibiydi. Fakat tabandan gelen tepki nedeniyle bu konu hemen kapatıldı.

Buna karşın SPD de "çifte vatandaşlık" ile bir ısınma turu gerçekleştirdi.

Sol Parti her zaman olduğu gibi sol söylemlerle (asgari ücret, emeklilik yaşının düşürülmesi, menajer gelirlerinin sınırlandırılması, zenginliğin vergilendirilmesi, adil ücret vs.) yeni seçmen arayışına girmişti. Fakat Anayasayı Koruma Örgütü'nün (Verfassungsschutz) isteğiyle Gregor Gysi'nin dokunulmazlığının kaldırılması (iddialara göre; Gysi, Stasi yöneticileri ile ilişkisi olmadığını, yeminli yazılı ile ifade verdiği fakat bunun doğru olmadığı söyleniyor) Sol Parti'nin bir türlü canlanamamasını da beraberinde getirdi.

Libareller ve Yeşiller'de de fazla bir hareketlilik yok.

Bütün partilerin şu ana kadarki tek ortak konusu (elbette seçmenlerin korkusunu gidermeye yönelik olarak) "asgari ücret" söylemi olmuştur.

3 Mart 2013 itibarıyla son durum şöyledir:

CSU/CDU	%40,0	<div style="width: 40%;"></div>
SPD	%27,2	<div style="width: 27.2%;"></div>
Yeşiller	%15,0	<div style="width: 15%;"></div>
Linke	%6,6	<div style="width: 6.6%;"></div>
FDP	%4,7	<div style="width: 4.7%;"></div>
Piraten	%2,8	<div style="width: 2.8%;"></div>

SEMPOZYUM

FRANKFURT am Main

Alman Eğitim Sisteminde Göçmen Öğretmenlerin, Ailelerin, Çocukların Sorunları ve Çözüm Yolları

15 HAZİRAN 2013

GOETHE ÜNİVERSİTESİ
Westend Yerleşkesi / Saat: 10:00
FRANKFURT am Main

Prof. Dr. Ernst APELTAUER
(Flensburg Üniversitesi)

Mete ATAY
(ATÖF Onursal Başkanı)

CDU
(Temsilcisi)

Mehtap ÇAĞLAR
(FÖTED Başkanı)

DIE LINKE
(Temsilcisi)

Ufuk EKİCİ
(T.C. Frankfurt Başkonsolosu)

Prof. Dr. Yüksel EKİNCİ
(Bielefeld Meslek Yüksekokulu)

FDP
(Temsilcisi)

Prof. Dr. Michael FINGERLE
(Goethe Üniversitesi Frankfurt)

Prof. Dr. Viola B. GEORGI
(Hildesheim Üniversitesi)

Zeynel KORKMAZ
(Die Gaste Genel Yayın Yönetmeni)

Dr. Rudolf KRISZELEIT
(Hessen Adalet, Entegrasyon ve Avrupa Bakanlığı Müsteşarı)

Gerhard MERZ
(SPD)

Filiz POLAT
(Birlik 90/Yeşiller)

Prof. Dr. Frank-Olaf RADTKE
(Goethe Üniversitesi Frankfurt)

Prof. Dr. Udo RAUIN
(Goethe Üniversitesi Frankfurt)

Prof. Dr. Petra SCHULZ
(Goethe Üniversitesi Frankfurt)

Serpil SÖNMEZ
(Türkçe Öğretmenleri)

Yücel TUNA
(ATÖF Başkanı)

Prof. Dr. Johanna WANKA
(Federal Eğitim Bakanı)

Dr. Işıl Uluçam-WEGMANN
(Duisburg-Essen Üniversitesi/Türkistik Enstitüsü)

Düzenleyenler:

Die Gaste

www.diegaste.de

sempozyum2013frankfurt@diegaste.de

Sempozyum '13

15 Haziran 2013

Cumartesi / Saat: 10:00

Prof. Dr. Johanna Wanka (Federal Eğitim Bakanı)

Dr. Rudolf Kriszeleit (Hessen Adalet, Entegrasyon ve Avrupa Bakanlığı Müsteşarı)

Prof. Dr. Udo Rauin (Goethe Üni. Eğitim Araştırmaları ve Öğretmen Eğitimi Akademisi Direktörü)

Mete Atay (ATÖF Onursal Başkanı)

Dr. Işıl Uluçam-Wegmann (Duisburg-Essen Üniversitesi/Türkistik Enstitüsü)

I. Oturum

Göçmen ve Göç Kökenli Öğretmenlerin Alman Eğitim Sistemindeki Konumu, Önemi ve Geleceği

Prof. Dr. Yüksel Ekinci (Bielefeld Meslek Yüksekokulu)

Prof. Dr. Viola B. Georgi (Hildesheim Üniversitesi)

Yücel Tuna (ATÖF Başkanı)

Derya Duydu/Serpil Sönmez (Türkçe Öğretmenleri)

II. Oturum

Alman Eğitim Sisteminde Göçmen Ailelerin ve Çocukların Durumu ve Sorunları

Prof. Dr. Ernst Apeltauer (Flensburg Üniversitesi)

Prof. Dr. Michael Fingerle (Goethe Üniversitesi Frankfurt)

Prof. Dr. Petra Schulz (Goethe Üniversitesi Frankfurt)

Mehtap Çağlar (FÖTED Başkanı)

Zeynel Korkmaz (Die Gaste Genel Yayın Yönetmeni)

III. Oturum

Siyasi Kuruluşların Bakış Açısından Entegrasyon Bağlamında Göçmenlerin Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri

Prof. Dr. Frank-Olaf Radtke (Goethe Üniversitesi Frankfurt)

Gerhard Merz (SPD)

Filiz Polat (Birlik 90/Yeşiller)

CDU (Sözcüsü)

FDP (Sözcüsü)

DIE LINKE (Sözcüsü)